



Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Придунайський фаховий коледж

Циклова комісія з менеджменту

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
по написанню курсової роботи
з дисципліни «Економічне управління підприємством»

*для здобувачів фахової передвищої освіти
напряму підготовки 073 «Менеджмент»
освітня програма «Менеджмент»*

Ізмаїл 2025 р.

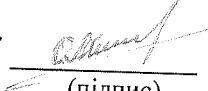
Методичні рекомендації по написанню курсової роботи з освітнього компонента «Економічне управління підприємством» для здобувачів фахової передвищої освіти ОПП «Менеджмент». Ізмаїл, 2025

Розробник (и)

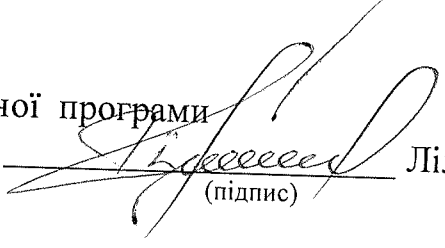
Лаврова Ірина Анатоліївна, спеціаліст вищої категорії

Робоча програма розглянута і затверджена на засіданні циклової комісії з менеджменту

Протокол № 01 від « 26 » серпня 2025 р

Голова циклової комісії  Олексій МІРОШНИЧЕНКО
(підпис)

Робоча програма погоджена з гарантом ОПП Менеджмент
« 27 » серпня 2025 р

Гарант освітньо-професійної програми
спеціаліст вищої категорії  Лілія БОДЕНЧУК
(підпис)

Методичні рекомендації містять вимоги до підготовки, написання, оформлення та захисту курсової роботи з освітнього компонента «Економічне управління підприємством». Визначено мету, завдання та структуру курсової роботи, наведено рекомендації щодо опрацювання теоретичного матеріалу, проведення економічного аналізу, виконання розрахунків та обґрунтування управлінських рішень. Практична частина містить шість ситуаційних кейсів, спрямованих на формування навичок економічного управління підприємством. Методичні рекомендації призначені для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент» та викладачів, які здійснюють керівництво курсовими роботами.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
1.1. Мета та завдання курсової роботи.....	6
1.2. Вимоги до змісту та результатів виконання курсової роботи	7
1.3. Організація виконання курсової роботи	8
2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	10
2.1. Загальна структура курсової роботи	10
2.2. Методичні рекомендації до написання вступу	11
2.3. Методичні рекомендації до написання першого розділу.....	14
2.4. Методичні рекомендації до написання другого розділу	16
2.5. Методичні рекомендації до написання висновків	20
2.6. Формування списку використаних джерел.....	21
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	22
3.1. Загальні вимоги до оформлення тексту	22
3.2. Оформлення структурних елементів курсової роботи	23
3.3. Правила оформлення таблиць	24
3.4. Оформлення рисунків, графіків, діаграм і схем	26
3.5. Правила оформлення формул та економічних розрахунків.....	27
3.6. Оформлення посилань на використані джерела	28
3.7. Оформлення додатків.....	29
3.8. Контроль оформлення курсової роботи перед поданням	30
4. ПОРЯДОК ПОДАННЯ, ПЕРЕВІРКИ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	31
4.1. Порядок подання курсової роботи на перевірку	31
4.2. Критерії оцінювання курсової роботи.....	32
4.3. Порядок підготовки до захисту курсової роботи	34
4.4. Процедура захисту курсової роботи.....	35
4.5. Типові недоліки курсових робіт та рекомендації щодо їх усунення.....	36
ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА.....	38
ДОДАТОК В. ПОРЯДОК ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИХІДНИХ ДАНИХ	57

ВСТУП

Підготовка фахівців у галузі менеджменту передбачає формування системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах сучасного господарювання. Важливе місце в цьому процесі посідає вивчення дисципліни «Економічне управління підприємством», яка спрямована на опанування економічних засад управління діяльністю підприємства, методів оцінювання результативності використання ресурсів, аналізу господарських процесів та визначення напрямів підвищення ефективності діяльності.

Курсова робота з дисципліни «Економічне управління підприємством» є самостійною навчально-дослідницькою роботою здобувача фахової передвищої освіти, виконання якої передбачає поглиблення, систематизацію та практичне застосування знань, отриманих під час вивчення дисципліни. Її підготовка сприяє розвитку економічного мислення, аналітичних здібностей, уміння працювати з інформаційними джерелами, здійснювати економічні розрахунки, оцінювати результати діяльності підприємства та обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення окремих напрямів його управління.

Особливістю курсової роботи є поєднання теоретичного дослідження обраної проблеми з практичним аналізом економічної діяльності підприємства. Теоретична частина передбачає вивчення економічної сутності досліджуваних процесів, основних показників і методів їх оцінювання, сучасних підходів до управління. Практична частина спрямована на використання відповідних методів аналізу, визначення тенденцій зміни економічних показників, виявлення проблем і резервів підвищення ефективності діяльності підприємства та економічне обґрунтування запропонованих заходів.

Для забезпечення єдиного підходу до виконання практичної частини курсових робіт у методичних рекомендаціях передбачено використання навчальних ситуаційних завдань (кейсів), що відображають особливості діяльності підприємств різних видів економічної діяльності. Кожний кейс містить характеристику підприємства, систему вихідних економічних показників, рекомендовані розрахунки та перелік тем курсових робіт, які можуть виконуватися на його основі.

Практична частина методичних рекомендацій охоплює шість тематичних блоків: управління витратами та фінансовими результатами підприємства; управління персоналом і продуктивністю праці; управління запасами та закупівельною діяльністю; управління продажами та конкурентоспроможністю; управління фінансовими ресурсами; планування та розвиток підприємства. Такий підхід дозволяє забезпечити відповідність тематики курсових робіт змісту дисципліни, урізноманітнити напрями досліджень і водночас сформувати єдині вимоги до їх виконання.

Використання навчальних кейсів дає можливість зосередити увагу здобувачів освіти на опануванні методів економічного аналізу та обґрунтування управлінських

рішень без необхідності самостійного пошуку повного комплексу фінансової та управлінської документації підприємства. Водночас виконання розрахунків не повинно обмежуватися механічним застосуванням формул. Студент має пояснювати економічний зміст отриманих результатів, визначати причини зміни показників, установлювати взаємозв'язки між ними та формулювати обґрунтовані висновки.

Важливою складовою курсової роботи є розроблення пропозицій щодо вдосконалення досліджуваного напрямку економічного управління. Запропоновані заходи повинні логічно випливати з результатів проведеного аналізу, відповідати умовам діяльності підприємства та, за наявності необхідних вихідних даних, супроводжуватися розрахунками очікуваного економічного ефекту. Це сприяє формуванню в майбутніх менеджерів навичок оцінювання альтернативних управлінських рішень і визначення доцільності їх реалізації.

Методичні рекомендації визначають мету та завдання курсової роботи, порядок організації її виконання, вимоги до структури і змісту, методичні підходи до проведення економічного аналізу, правила оформлення результатів дослідження, а також порядок подання та захисту роботи. Окрему увагу приділено особливостям використання практичних кейсів і формуванню висновків на основі виконаних розрахунків.

Дотримання викладених рекомендацій сприятиме послідовному виконанню курсової роботи, забезпеченню належного рівня її теоретичного та практичного опрацювання, розвитку навичок самостійної аналітичної діяльності й підготовці здобувачів освіти до розв'язання професійних завдань у сфері економічного управління підприємством.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета та завдання курсової роботи

Курсова робота з дисципліни «Економічне управління підприємством» є складовою освітнього процесу підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент». Її виконання передбачає самостійне дослідження окремого напрямку економічного управління підприємством із використанням теоретичних положень, методів економічного аналізу та практичних розрахунків.

Метою виконання курсової роботи є поглиблення та закріплення теоретичних знань з економічного управління підприємством, формування практичних умінь аналізувати економічні процеси, оцінювати ефективність використання ресурсів і результати господарської діяльності, виявляти проблеми та резерви підвищення ефективності управління, а також розробляти й економічно обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства.

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань, що охоплюють теоретичну, аналітичну та рекомендаційну складові дослідження.

Основними завданнями курсової роботи є:

- Поглиблення та систематизація знань щодо економічної сутності досліджуваного напрямку управління підприємством, його функцій, завдань і значення для забезпечення ефективності господарської діяльності.
- Опрацювання наукової, навчальної, нормативної та іншої інформації, необхідної для розкриття обраної теми, формування навичок критичного аналізу й узагальнення теоретичних положень.
- Вивчення системи економічних показників і методів оцінювання відповідного напрямку діяльності підприємства, визначення можливостей їх практичного застосування.
- Формування навичок використання вихідної економічної інформації, її систематизації, проведення розрахунків та представлення результатів у вигляді аналітичних таблиць, графіків і діаграм.
- Проведення аналізу основних показників діяльності підприємства, оцінювання їх динаміки, структури та взаємозв'язків.
- Дослідження стану й ефективності конкретного напрямку економічного управління відповідно до обраної теми курсової роботи.
- Виявлення проблем, недоліків і резервів удосконалення досліджуваних процесів на основі результатів економічного аналізу.
- Розроблення практично орієнтованих пропозицій щодо вдосконалення управління відповідним напрямом діяльності підприємства.

- Виконання розрахунків очікуваного економічного ефекту від запропонованих заходів та оцінювання доцільності їх упровадження відповідно до умов практичного кейсу.
- Формування навичок логічного, послідовного й аргументованого викладення результатів дослідження, оформлення аналітичних матеріалів та захисту власних висновків і рекомендацій.

Зміст конкретних завдань курсової роботи визначається її темою та особливостями практичного кейсу. Наприклад, дослідження управління запасами підприємства передбачає оцінювання їх структури, оборотності, витрат на закупівлю та зберігання, тоді як робота, присвячена управлінню персоналом, потребує аналізу чисельності й структури працівників, продуктивності праці, використання робочого часу та витрат на оплату праці.

Незалежно від обраної теми курсова робота повинна забезпечувати логічний перехід від теоретичного розкриття проблеми до аналізу відповідних економічних показників і формування обґрунтованих управлінських рекомендацій. Результатом її виконання має бути не лише засвоєння методики економічних розрахунків, а й здатність використовувати отриману інформацію для оцінювання господарських ситуацій та вибору доцільних управлінських рішень.

Виконання курсової роботи сприяє розвитку самостійності, відповідальності, аналітичного мислення, інформаційної грамотності та професійної аргументації, необхідних для майбутньої діяльності фахівця у сфері менеджменту.

1.2. Вимоги до змісту та результатів виконання курсової роботи

Курсова робота має відповідати затвердженій темі, містити самостійне теоретичне опрацювання проблеми, аналітичні розрахунки за відповідним навчальним кейсом, аргументовані висновки та практично орієнтовані рекомендації. Детальні вимоги до наповнення кожної частини наведено в розділі 2.

Основними критеріями змістової якості є достовірність використаних вихідних даних, коректність методики розрахунків, логічний зв'язок між установленими проблемами та запропонованими заходами, самостійність узагальнень і дотримання академічної доброчесності.

Показники, отримані в результаті розрахунків, потрібно пояснювати з погляду їх економічного значення. Рекомендації мають спиратися на результати аналізу; за наявності необхідних даних слід визначати очікуваний економічний ефект і витрати на реалізацію заходів.

Студент відповідає за правильність даних, обчислень, посилань та висновків незалежно від використання електронних таблиць або інших цифрових засобів. Результати роботи він повинен уміти пояснити під час захисту.

Змістовно завершеною вважається робота, у якій розкрито теоретичні засади теми, виконано необхідний аналіз, сформульовано підтверджені результатами висновки та запропоновано обґрунтовані напрями вдосконалення.

1.3. Організація виконання курсової роботи

Виконання курсової роботи здійснюється відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Менеджмент», робочої програми навчальної дисципліни «Економічне управління підприємством», цих методичних рекомендацій та встановлених у закладі освіти вимог до організації курсового проектування.

Організація роботи передбачає послідовне виконання взаємопов'язаних етапів, кожний із яких спрямований на підготовку окремих складових дослідження та забезпечення його завершеності.

Перший етап — вибір і погодження теми курсової роботи. Тематика курсових робіт визначається змістом дисципліни та охоплює основні напрями економічного управління підприємством. Орієнтовний перелік тем наведено в додатку А до методичних рекомендацій.

Студент обирає тему з урахуванням власних навчальних інтересів, рівня підготовки та змісту практичного кейсу, на основі якого виконуватиметься аналітична частина роботи. Обрана тема погоджується з керівником курсової роботи відповідно до порядку, встановленого в закладі освіти.

Другий етап — складання плану курсової роботи. План визначає логіку дослідження та послідовність розкриття обраної теми. Його формування здійснюється з урахуванням установленої структури курсової роботи, яка передбачає вступ, теоретичний і аналітичний розділи, висновки, список використаних джерел та, за необхідності, додатки.

Перший розділ спрямований на теоретичне обґрунтування досліджуваної проблеми, а другий — на аналіз відповідного напрямку діяльності підприємства та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення.

Назви розділів і підрозділів повинні відображати зміст обраної теми та не суперечити логіці практичного кейсу. При цьому рекомендована структура є єдиною за загальною побудовою, але конкретні формулювання підрозділів можуть уточнюватися відповідно до предмета дослідження.

Особливу увагу слід приділяти визначенню економічної сутності досліджуваних процесів, характеристиці основних показників, методам їх розрахунку й оцінювання, а також сучасним підходам до вдосконалення відповідного напрямку управління.

Опрацювання джерел повинно супроводжуватися систематизацією матеріалу, порівнянням теоретичних положень і формуванням власних узагальнень. Необхідно забезпечити належне оформлення посилань на використані джерела.

Четвертий етап — підготовка теоретичного розділу. На основі опрацьованих джерел студент розкриває сутність досліджуваної проблеми, її значення в системі економічного управління підприємством, характеризує відповідні економічні показники та методи аналізу, розглядає сучасні підходи до вдосконалення управлінської діяльності.

Спочатку студент здійснює загальну економічну характеристику підприємства та оцінювання основних показників його діяльності. Після цього проводиться поглиблений аналіз напряду економічного управління, визначеного темою курсової роботи.

Виконання розрахунків повинно супроводжуватися перевіркою їх правильності та поясненням отриманих результатів. Особливу увагу необхідно приділяти порівнянню показників, визначенню тенденцій їх зміни, оцінюванню ефективності використання ресурсів і виявленню проблемних аспектів діяльності підприємства.

Шостий етап — розроблення та економічне обґрунтування рекомендацій. На основі результатів проведеного аналізу студент визначає можливі напрями вдосконалення досліджуваного процесу та пропонує відповідні управлінські заходи.

Сьомий етап — формулювання висновків та остаточне оформлення роботи. Після завершення теоретичного й практичного дослідження студент узагальнює отримані результати, визначає ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань, формулює основні висновки й рекомендації.

Висновки повинні відображати результати проведеного дослідження, містити конкретні аналітичні узагальнення та, за можливості, основні кількісні результати запропонованих заходів.

Після підготовки висновків здійснюється перевірка відповідності змісту роботи затвердженому плану, правильності розрахунків, наявності посилань на використані джерела, оформлення таблиць, рисунків, формул і додатків.

Підготовка до захисту передбачає повторне опрацювання основних положень дослідження, перевірку правильності виконаних розрахунків, узагальнення результатів аналізу та формування стислого повідомлення про мету, зміст і результати курсової роботи.

Дотримання визначеної послідовності виконання курсової роботи забезпечує системність дослідження, раціональне використання часу, своєчасне виявлення й усунення недоліків та належну підготовку до захисту. Особливе значення має узгодженість усіх етапів роботи, оскільки якість кінцевого результату залежить не лише від правильності економічних розрахунків, а й від обґрунтованості теоретичних положень, логічності аналізу та практичної спрямованості сформульованих рекомендацій.

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Загальна структура курсової роботи

Курсова робота з дисципліни «Економічне управління підприємством» повинна мати чітку структуру, що забезпечує послідовне розкриття обраної теми, логічний зв'язок між теоретичними положеннями та практичними результатами дослідження, а також обґрунтованість сформульованих висновків і рекомендацій.

Незалежно від тематики дослідження курсова робота виконується за єдиною загальною структурою, яка передбачає наявність вступу, двох основних розділів, висновків і списку використаних джерел. За необхідності робота може доповнюватися додатками.

Обов'язковими структурними елементами курсової роботи є титульний аркуш, зміст, вступ, перший розділ теоретичного характеру, другий розділ аналітико-практичного характеру, висновки та список використаних джерел. Додатки включаються до роботи за наявності допоміжних матеріалів, які доповнюють результати дослідження, але не потребують розміщення безпосередньо в основному тексті.

Перший розділ курсової роботи присвячується розкриттю теоретичних основ досліджуваної проблеми. У ньому визначаються економічна сутність і значення відповідного напрямку управління підприємством, розглядаються показники та методи його оцінювання, характеризуються сучасні підходи до вдосконалення управлінської діяльності.

Другий розділ передбачає практичне застосування теоретичних положень і методів економічного аналізу на основі вихідних даних відповідного кейсу. У ньому здійснюється загальна оцінка діяльності підприємства, досліджується стан обраного напрямку управління, визначається його ефективність, виявляються проблеми та резерви вдосконалення, обґрунтовуються відповідні управлінські заходи.

Рекомендована структура основної частини курсової роботи наведена нижче.

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1. Економічна сутність та значення досліджуваного об'єкта управління

1.2. Показники та методи оцінювання досліджуваного об'єкта

1.3. Сучасні підходи та напрями вдосконалення управління досліджуваним об'єктом

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз основних показників діяльності підприємства

2.2. Аналіз стану обраного напрямку управління

2.3. Оцінка ефективності управління обраним напрямом

2.4. Виявлення проблем та резервів покращення

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (за необхідності)

Наведена структура є універсальною та застосовується до всіх тем курсових робіт, передбачених методичними рекомендаціями. Водночас назви розділів і підрозділів повинні конкретизуватися відповідно до обраної теми, оскільки використання однакових загальних формулювань не завжди дозволяє належним чином відобразити предмет дослідження.

Наприклад, під час виконання курсової роботи на тему «Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації» назви підрозділів повинні безпосередньо стосуватися економічної сутності запасів, методів оцінювання ефективності їх використання, аналізу системи управління запасами та визначення напрямів її оптимізації.

У роботі, присвяченій управлінню персоналом, аналогічні структурні елементи повинні розкривати питання формування та використання трудових ресурсів, продуктивності праці, ефективності кадрової політики й удосконалення управління персоналом.

2.2. Методичні рекомендації до написання вступу

Вступ є початковою змістовою частиною курсової роботи, у якій обґрунтовується доцільність дослідження обраної теми, визначаються його мета й завдання, об'єкт і предмет, а також характеризується інформаційна база.

Вступ повинен формувати цілісне уявлення про спрямованість дослідження та логіку подальшого викладення матеріалу. Його зміст має відповідати назві курсової роботи, структурі основних розділів і характеру практичного завдання.

Актуальність теми передбачає обґрунтування важливості досліджуваної проблеми для сучасного підприємства. У цій частині необхідно пояснити, яке значення має відповідний напрям економічного управління, які проблеми виникають у процесі його реалізації та чому вдосконалення управлінських підходів є необхідним.

Обґрунтування актуальності доцільно будувати від загальної характеристики економічної проблеми до її конкретного прояву в діяльності підприємства. При цьому слід уникати надмірно загальних тверджень, які можуть однаково використовуватися для будь-якої теми курсової роботи.

Наприклад, актуальність теми «Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації» може обґрунтовуватися необхідністю забезпечення безперервності

господарської діяльності, раціонального використання оборотних коштів, скорочення витрат на зберігання та зменшення ризику накопичення надлишкових запасів.

Для теми «Підвищення продуктивності праці на підприємстві» актуальність може визначатися необхідністю ефективного використання трудового потенціалу, раціональної організації робочого часу та забезпечення зростання результативності праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій передбачає стислу характеристику наукових підходів до розв'язання досліджуваної проблеми. Студент повинен визначити, які аспекти обраної теми висвітлюються в опрацьованих джерелах, які методи та підходи пропонуються авторами, а також які питання потребують подальшого практичного дослідження.

Цей елемент вступу не повинен перетворюватися на докладний огляд літератури, оскільки основне теоретичне опрацювання теми здійснюється в першому розділі. Його призначення полягає в підтвердженні наукової та практичної значущості досліджуваної проблеми.

Мета курсової роботи визначає основний результат, якого студент прагне досягти в процесі дослідження. Вона повинна бути конкретною, відповідати назві теми та охоплювати як теоретичну, так і практичну складові роботи.

Для формулювання мети доцільно використовувати такі конструкції: «дослідження теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо...», «оцінювання ефективності ... та обґрунтування напрямів її підвищення», «аналіз стану ... та визначення шляхів удосконалення».

Наприклад, для теми «Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації» мету можна сформулювати таким чином:

Метою курсової роботи є дослідження теоретичних основ управління запасами підприємства, оцінювання ефективності їх формування та використання, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо оптимізації системи управління запасами.

Завдання курсової роботи конкретизують поставлену мету та визначають основні напрями дослідження. Їх формулювання повинно відповідати змісту розділів і підрозділів роботи. Кожне завдання має передбачати певний результат, який можна перевірити за матеріалами виконаного дослідження.

Для курсової роботи, присвяченої управлінню запасами підприємства, завдання можуть передбачати розкриття економічної сутності запасів, характеристику методів оцінювання ефективності управління ними, дослідження сучасних підходів до оптимізації запасів, аналіз основних показників діяльності підприємства, оцінювання стану та ефективності управління запасами, виявлення проблем і розроблення заходів щодо їх усунення.

Під час формулювання завдань доцільно використовувати дієслова «розкрити», «охарактеризувати», «дослідити», «проаналізувати», «оцінити», «визначити»,

«обґрунтувати», «розробити». Не рекомендується формулювати завдання як просте повторення назв розділів без зазначення очікуваного результату.

Об'єкт дослідження визначає економічний процес або систему управлінських відносин, у межах яких виникає досліджувана проблема. Об'єкт повинен відповідати змісту теми та відображати загальну сферу дослідження.

Наприклад, для теми, присвяченої оптимізації запасів, об'єктом дослідження може бути процес управління запасами підприємства.

Предмет дослідження конкретизує об'єкт і визначає ті економічні відносини, методи, показники та управлінські механізми, які безпосередньо аналізуються в курсовій роботі.

Для зазначеної теми предметом дослідження можуть бути методи та економічні показники оцінювання ефективності управління запасами, а також напрями їх оптимізації.

Необхідно розрізняти об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт характеризує ширшу сферу, у межах якої здійснюється дослідження, тоді як предмет відображає конкретний аспект цієї сфери, що підлягає поглибленому вивченню.

Методи дослідження визначають способи опрацювання теоретичної та економічної інформації, які використовуються для досягнення поставленої мети. Залежно від теми курсової роботи можуть застосовуватися методи аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення, групування, економіко-статистичні методи, методи структурного та динамічного аналізу, розрахунково-аналітичні методи.

Перелік методів повинен відповідати фактично виконаним дослідницьким діям. Не слід зазначати складні економіко-математичні або статистичні методи, якщо вони не застосовувалися під час підготовки роботи.

Інформаційна база дослідження характеризує джерела відомостей, використаних під час виконання курсової роботи. До неї можуть належати навчальна та наукова література, нормативно-правові акти, фахові публікації, електронні інформаційні ресурси, а також вихідні економічні дані відповідного практичного кейсу.

Оскільки практична частина курсової роботи виконується на основі навчальних кейсів, студент повинен коректно зазначати походження використаних економічних даних. Не допускається представляти умовні навчальні показники як результати самостійно проведеного обстеження підприємства або як отриману від нього офіційну звітність.

Під час підготовки вступу необхідно забезпечити узгодженість усіх його елементів. Актуальність повинна пояснювати необхідність дослідження, мета — визначати очікуваний результат, завдання — розкривати шляхи її досягнення, а об'єкт, предмет і методи — конкретизувати зміст дослідницької роботи.

Остаточне редагування вступу доцільно здійснювати після завершення основних розділів курсової роботи, коли можна перевірити відповідність сформульованих завдань фактично отриманим результатам.

2.3. Методичні рекомендації до написання першого розділу

Перший розділ курсової роботи має теоретичний характер і спрямований на формування науково-методичної основи подальшого практичного дослідження. Його зміст повинен забезпечувати розуміння економічної сутності обраної проблеми, методів її дослідження та можливих напрямів удосконалення відповідного управлінського процесу.

Теоретичний розділ рекомендується будувати за трьома взаємопов'язаними підрозділами, кожен з яких виконує окреме змістове завдання.

Підрозділ 1.1. Економічна сутність та значення досліджуваного об'єкта управління

У першому підрозділі необхідно розкрити зміст основних економічних понять, пов'язаних з обраною темою, визначити їх місце в системі управління підприємством, охарактеризувати функції, завдання та значення відповідного напрямку управлінської діяльності.

Теоретичний матеріал доцільно викладати від загальних положень до конкретних характеристик досліджуваного об'єкта. Спочатку необхідно визначити його економічну сутність, після чого розглянути складові, класифікаційні ознаки, функції та особливості управління.

Наприклад, під час дослідження управління запасами підприємства в підрозділі 1.1 доцільно розкрити поняття запасів, їх економічну роль, основні види та класифікацію, значення для забезпечення безперервності господарської діяльності, а також місце управління запасами в загальній системі економічного управління підприємством.

Якщо курсова робота присвячена управлінню витратами, у відповідному підрозділі необхідно розглянути економічну сутність витрат, їх класифікацію, чинники формування, взаємозв'язок із собівартістю продукції та фінансовими результатами діяльності підприємства.

Для тем, пов'язаних із персоналом, доцільно висвітлити поняття трудових ресурсів, кадрового потенціалу, продуктивності праці, організації та мотивації трудової діяльності залежно від конкретного предмета дослідження.

Під час підготовки цього підрозділу студент повинен використовувати відповідні інформаційні джерела, порівнювати теоретичні положення та формулювати узагальнення. Не рекомендується обмежуватися послідовним наведенням визначень різних авторів без пояснення їх змісту та значення для досліджуваної проблеми.

Завершувати підрозділ доцільно узагальненням економічної ролі досліджуваного об'єкта та його значення для результативності діяльності підприємства.

Підрозділ 1.2. Показники та методи оцінювання досліджуваного об'єкта

Другий підрозділ присвячується характеристиці системи економічних показників і методів, які використовуються для оцінювання стану та ефективності досліджуваного напрямку управління.

Його основним завданням є формування методичної основи для виконання розрахунків у другому розділі курсової роботи. Тому особливу увагу необхідно приділяти саме тим показникам, які передбачені відповідним практичним кейсом або безпосередньо пов'язані з обраною темою.

У цьому підрозділі доцільно визначити основні показники, розкрити їх економічний зміст, навести формули розрахунку, пояснити складові формул та охарактеризувати можливості використання отриманих результатів для оцінювання управлінської діяльності.

Наприклад, для дослідження управління запасами підприємства необхідно розглянути показники структури запасів, коефіцієнт їх оборотності, тривалість одного обороту, середній розмір запасів, витрати на закупівлю та зберігання, а також показники втрат від псування товарів.

Для теми «Управління персоналом підприємства» можуть використовуватися показники чисельності та структури персоналу, продуктивності праці, середньої заробітної плати, руху кадрів, плинності персоналу та використання робочого часу.

Під час дослідження фінансового стану підприємства доцільно розглянути показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та інші характеристики відповідно до вихідних даних практичного кейсу.

Необхідно пояснювати не лише порядок розрахунку показників, а й їх економічне значення. Зокрема, студент повинен розуміти, які зміни свідчать про покращення або погіршення відповідного напрямку діяльності підприємства, які чинники можуть впливати на результати та які управлінські висновки можна зробити на їх основі.

Доцільним є використання узагальнювальних таблиць, у яких систематизовано назви показників, формули їх розрахунку та економічне призначення. Водночас наведення формул повинно супроводжуватися текстовими поясненнями та посиланнями на відповідні джерела.

Особливу увагу необхідно приділити узгодженості теоретичної та практичної частин. Показники, що використовуються в аналітичному розділі, повинні мати належне методичне обґрунтування, а наведені в теоретичній частині методи мають бути пов'язані з фактичним змістом дослідження.

Підрозділ 1.3. Сучасні підходи та напрями вдосконалення управління досліджуваним об'єктом

Третій підрозділ спрямований на вивчення сучасних підходів, інструментів і методів удосконалення відповідного напрямку економічного управління підприємством.

У ньому необхідно охарактеризувати основні управлінські рішення, організаційні механізми, технологічні інструменти та економічні методи, які можуть застосовуватися для підвищення ефективності досліджуваних процесів.

Наприклад, під час дослідження управління запасами підприємства доцільно розглянути підходи до оптимізації обсягів запасів, удосконалення закупівельної діяльності, автоматизації обліку та контролю, використання інформаційних систем управління складськими операціями, скорочення витрат на зберігання та прискорення оборотності запасів.

Для тем, пов'язаних з управлінням персоналом, можуть розглядатися сучасні підходи до мотивації працівників, підвищення продуктивності праці, організації навчання та професійного розвитку, удосконалення системи оплати праці й використання цифрових інструментів кадрового управління.

У роботах, присвячених фінансовому управлінню, доцільно висвітлювати напрями оптимізації грошових потоків, удосконалення розрахунків із контрагентами, управління дебіторською заборгованістю, підвищення платоспроможності та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Матеріал цього підрозділу повинен мати практичну спрямованість, але не дублювати рекомендації, які будуть розроблені в другому розділі. У теоретичній частині студент розглядає можливі підходи до розв'язання проблеми, тоді як у практичній — визначає доцільність застосування конкретного заходу для підприємства, представленого в кейсі.

Під час характеристики сучасних управлінських підходів необхідно враховувати особливості підприємств різних видів економічної діяльності, масштаби їх господарських операцій, ресурсні можливості та характер досліджуваних процесів.

Завершувати підрозділ доцільно узагальненням основних напрямів удосконалення досліджуваного об'єкта управління та визначенням тих підходів, які можуть бути використані під час формування практичних рекомендацій.

2.4. Методичні рекомендації до написання другого розділу

Другий розділ курсової роботи має аналітико-практичний характер і передбачає застосування теоретичних знань та методів економічного аналізу до дослідження діяльності підприємства, представленого у відповідному практичному кейсі.

Основною метою цього розділу є оцінювання економічного стану підприємства та ефективності обраного напрямку управління, виявлення проблем і резервів удосконалення діяльності, а також обґрунтування заходів, спрямованих на підвищення її результативності.

Виконання другого розділу здійснюється на основі вихідних даних відповідного кейсу, наведеного в практичній частині методичних рекомендацій. При

цьому необхідно враховувати встановлений порядок зміни вихідних показників залежно від порядкового номера обраної теми в межах кейсу.

Рекомендована структура другого розділу передбачає чотири підрозділи, які послідовно розкривають загальний стан діяльності підприємства, особливості досліджуваного напрямку управління, його ефективність та можливості вдосконалення.

Підрозділ 2.1. Аналіз основних показників діяльності підприємства

У першому підрозділі необхідно надати коротку економічну характеристику підприємства, представленого у практичному кейсі, та провести аналіз основних результатів його господарської діяльності.

Характеристика підприємства повинна містити відомості про вид економічної діяльності, основні види продукції або послуг, особливості організації господарських процесів та інші дані, необхідні для розуміння умов функціонування підприємства.

Зміст характеристики визначається інформацією, наведеною в кейсі. Студент не повинен доповнювати її непідтвердженими відомостями про історію створення підприємства, його організаційну структуру, ринки збуту або результати діяльності.

Після загальної характеристики здійснюється аналіз основних економічних показників підприємства. Залежно від особливостей кейсу такими показниками можуть бути чистий дохід від реалізації продукції або послуг, собівартість, витрати, прибуток, вартість активів, чисельність персоналу та інші характеристики.

Результати аналізу доцільно систематизувати в таблиці, яка містить значення показників за відповідні періоди, абсолютні та відносні відхилення, а за необхідності — темпи зростання.

Після таблиці необхідно надати змістовну характеристику отриманих результатів. Студент повинен визначити, які показники зросли або зменшилися, оцінити характер змін та пояснити їх значення для діяльності підприємства.

Особливу увагу доцільно приділяти взаємозв'язку між змінами доходів, витрат і фінансових результатів. Наприклад, зростання доходу саме по собі не завжди свідчить про підвищення ефективності діяльності, якщо одночасно витрати підприємства зростають швидшими темпами.

Підрозділ 2.1 повинен завершуватися узагальненням основних тенденцій діяльності підприємства та визначенням економічних передумов для подальшого поглибленого аналізу обраного напрямку управління.

Підрозділ 2.2. Аналіз стану обраного напрямку управління

Другий підрозділ передбачає поглиблене дослідження економічних процесів, які безпосередньо відповідають темі курсової роботи.

На відміну від попереднього підрозділу, де здійснюється загальна характеристика діяльності підприємства, у підрозділі 2.2 основна увага приділяється структурі, складу, динаміці та особливостям функціонування конкретного об'єкта управління.

Наприклад, у курсовій роботі на тему «Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації» необхідно проаналізувати склад і структуру товарних запасів, визначити питому вагу окремих товарних груп, дослідити структуру закупівель та оцінити особливості формування запасів підприємства.

Для тем, присвячених управлінню персоналом, доцільно провести аналіз чисельності й структури працівників, їх розподілу за відповідними категоріями, використання робочого часу, фонду оплати праці та інших показників, передбачених практичним кейсом.

Під час дослідження фінансових ресурсів необхідно розглянути структуру активів і джерел їх формування, стан розрахунків, грошових коштів, дебіторської заборгованості та інших фінансових характеристик відповідно до змісту обраної теми.

Аналіз повинен ґрунтуватися на економічних розрахунках і порівнянні отриманих результатів. Доцільно використовувати структурні та динамічні показники, визначати частки окремих складових, характеризувати їх співвідношення та встановлювати основні тенденції.

Результати розрахунків рекомендується подавати в аналітичних таблицях, доповнюючи їх текстовими поясненнями. За необхідності можуть використовуватися діаграми та графіки, які дозволяють наочно представити структуру або динаміку досліджуваних показників.

Підрозділ повинен завершуватися висновками щодо стану досліджуваного напрямку управління, виявлених структурних особливостей і можливих проблем, які потребують подальшого оцінювання.

Підрозділ 2.3. Оцінка ефективності управління обраним напрямом

Третій підрозділ спрямований на визначення результативності використання ресурсів і функціонування досліджуваного напрямку економічного управління.

Якщо в підрозділі 2.2 основна увага приділяється характеристиці стану об'єкта управління, то в підрозділі 2.3 необхідно оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує відповідні ресурси та які результати отримує від їх застосування.

Для цього використовуються показники ефективності, розглянуті в теоретичній частині та передбачені відповідним практичним кейсом.

Наприклад, під час дослідження управління запасами доцільно розрахувати коефіцієнт оборотності запасів, тривалість одного обороту, середній розмір запасів, частку витрат на закупівлю та зберігання, а також рівень втрат від псування товарів.

Для тем, пов'язаних з управлінням персоналом, ефективність може оцінюватися за показниками продуктивності праці, використання робочого часу, витрат на оплату праці, руху персоналу та результативності відповідних управлінських заходів.

Під час аналізу фінансових ресурсів можуть використовуватися показники ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, оборотності активів та інші характеристики залежно від наявних вихідних даних.

Розрахунки необхідно виконувати послідовно, із зазначенням використаних формул, вихідних показників і отриманих результатів. За можливості результати слід порівнювати за відповідні періоди або з іншими показниками, що дозволяють оцінити характер економічних змін.

Особливе значення має інтерпретація отриманих результатів. Студент повинен пояснити, які показники свідчать про ефективне використання ресурсів, які характеризують наявність проблем та які чинники могли вплинути на їх зміну.

Необхідно уникати необґрунтованого використання нормативних значень показників, особливо якщо їх застосування залежить від виду економічної діяльності, масштабу підприємства або особливостей господарських процесів.

За результатами підрозділу 2.3 повинна бути сформована узагальнена оцінка ефективності досліджуваного напрямку управління, яка стане основою для визначення проблем і розроблення практичних рекомендацій.

Підрозділ 2.4. Виявлення проблем та резервів покращення

Четвертий підрозділ є завершальною складовою аналітичної частини курсової роботи та передбачає узагальнення результатів проведеного дослідження, визначення проблемних аспектів управління й обґрунтування напрямів їх усунення.

На початку підрозділу необхідно систематизувати основні проблеми, виявлені під час аналізу діяльності підприємства та оцінювання ефективності обраного напрямку управління.

Кожна визначена проблема повинна підтверджуватися відповідними економічними показниками або іншими результатами дослідження. Недоцільно формулювати загальні твердження про недостатню ефективність управління без конкретних аналітичних доказів.

Наприклад, у курсовій роботі, присвяченій управлінню запасами підприємства, до проблем можуть належати уповільнення оборотності запасів, зростання витрат на їх зберігання, збільшення втрат від псування товарів, порушення пропорцій між закупівлями та реалізацією продукції.

Після визначення проблем необхідно встановити можливі резерви вдосконалення управління. Резерви повинні відображати реальні напрями покращення економічних результатів, які впливають із проведеного аналізу та відповідають особливостям підприємства.

Наступним етапом є формування конкретних пропозицій щодо усунення виявлених недоліків. Запропоновані заходи можуть передбачати вдосконалення організації господарських процесів, раціоналізацію використання ресурсів, скорочення витрат, підвищення продуктивності праці, автоматизацію управлінських операцій, покращення фінансового планування та інші напрями залежно від теми дослідження.

Важливою вимогою є економічне обґрунтування запропонованих заходів. Якщо умовами кейсу передбачено вихідні дані для оцінювання економічного ефекту,

студент повинен виконати відповідні розрахунки та визначити очікувані результати впровадження.

Наприклад, для кейсу № 3 «Управління запасами та закупівельною діяльністю підприємства» передбачено оцінювання економічного ефекту від упровадження автоматизованої системи управління запасами та визначення орієнтовного строку окупності запропонованого заходу.

Під час виконання цих розрахунків необхідно враховувати витрати на реалізацію заходу, очікувану економію ресурсів або скорочення втрат та інші показники, наведені у відповідному практичному завданні.

За результатами розрахунків студент повинен зробити висновок щодо економічної доцільності запропонованого управлінського рішення. При цьому необхідно розмежовувати фактичні показники, наведені в кейсі, та прогнозні результати, отримані внаслідок розрахунків.

Завершувати підрозділ доцільно узагальненням основних проблем, запропонованих заходів та очікуваних результатів їх реалізації.

2.5. Методичні рекомендації до написання висновків

Висновки є завершальною змістовою частиною курсової роботи, у якій узагальнюються основні результати проведеного дослідження та визначається ступінь досягнення поставленої мети.

Їх зміст повинен відповідати завданням, сформульованим у вступі, та відображати результати, отримані в теоретичному й аналітичному розділах.

У висновках необхідно стисло узагальнити економічну сутність досліджуваної проблеми, основні положення теоретичного аналізу, результати оцінювання діяльності підприємства, виявлені проблеми та запропоновані напрями вдосконалення управління.

Особливу увагу слід приділяти конкретним результатам економічних розрахунків. Доцільно наводити найважливіші кількісні показники, що характеризують стан і ефективність досліджуваного напрямку управління, а також очікуваний економічний ефект від запропонованих заходів.

Наприклад, у роботі, присвяченій управлінню запасами підприємства, висновки можуть містити узагальнену характеристику структури запасів, результатів оцінювання їх оборотності, рівня витрат на закупівлю та зберігання, основних проблем управління й очікуваного результату впровадження автоматизованої системи контролю запасів.

Висновки повинні бути логічними, конкретними та аргументованими. Не рекомендується включати до них нові теоретичні положення, додаткові розрахунки або рекомендації, які не розглядалися в основній частині курсової роботи.

Необхідно уникати простого повторення назв розділів, загальних тверджень про важливість обраної теми та механічного перенесення великих фрагментів тексту з попередніх частин роботи.

Доцільно будувати висновки за логікою виконаного дослідження: спочатку узагальнити теоретичні результати, потім охарактеризувати основні результати економічного аналізу, після чого визначити проблеми, запропоновані заходи та очікувані наслідки їх реалізації.

Завершальна частина висновків повинна містити узагальнену оцінку можливостей удосконалення досліджуваного напрямку управління підприємством.

2.6. Формування списку використаних джерел

Список використаних джерел є обов'язковим структурним елементом курсової роботи та відображає інформаційну основу проведеного дослідження.

До списку включаються джерела, які студент фактично використовував під час підготовки теоретичного та практичного матеріалу і на які є відповідні посилання в тексті роботи.

Інформаційну базу курсової роботи можуть становити нормативно-правові акти, навчальна й наукова література, монографії, статті у фахових виданнях, матеріали наукових конференцій, офіційні статистичні та інформаційні ресурси, а також інші джерела, що безпосередньо стосуються обраної теми.

Під час добору джерел необхідно враховувати їх змістову відповідність темі, достовірність, актуальність і можливість використання для обґрунтування теоретичних положень та методів економічного аналізу.

Перевагу доцільно надавати науковим і навчальним виданням, чинним нормативно-правовим актам, офіційним інформаційним ресурсам та іншим перевіреним джерелам.

Не рекомендується використовувати матеріали невідомого походження, інформацію без зазначення авторства або джерела публікації, а також готові студентські роботи як основне джерело теоретичного матеріалу.

Під час викладення теоретичних положень, використання визначень, класифікацій, методик розрахунку та інших запозичених матеріалів необхідно наводити відповідні посилання.

Усі бібліографічні описи повинні бути оформлені відповідно до встановлених вимог, із дотриманням єдиного стилю в межах усієї курсової роботи. Детальні правила оформлення бібліографічних посилань розглядаються в розділі методичних рекомендацій, присвяченому оформленню курсової роботи.

Використання практичних кейсів, наведених у цих методичних рекомендаціях, не замінює необхідності опрацювання наукової та навчальної літератури. Теоретичні

положення, економічні методи та підходи до вдосконалення управління повинні мати належне інформаційне обґрунтування.

Водночас студент повинен чітко розмежовувати теоретичні відомості, отримані з опрацьованих джерел, та вихідні економічні дані навчального кейсу, на основі яких виконуються практичні розрахунки.

Правильно сформований список використаних джерел підтверджує належний рівень інформаційного забезпечення дослідження, дотримання принципів академічної доброчесності та самостійність опрацювання обраної теми.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги до оформлення тексту

Курсова робота з дисципліни «Економічне управління підприємством» оформлюється як завершений навчально-дослідницький документ, що містить систематизований виклад теоретичних положень, результати економічного аналізу, відповідні розрахунки, висновки та практичні рекомендації.

Оформлення курсової роботи повинно забезпечувати чіткість і послідовність викладу матеріалу, зручність сприйняття тексту, можливість перевірки розрахунків та однозначність тлумачення отриманих результатів.

Текст курсової роботи викладається українською мовою з дотриманням норм сучасного українського правопису, наукового стилю та правил академічної доброчесності. Матеріал повинен бути логічно структурованим, аргументованим і вільним від необґрунтованих повторів, розмовних висловів та надмірно складних мовних конструкцій.

Курсова робота готується з використанням текстового редактора та друкується на аркушах білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) з одного боку аркуша. Електронний варіант роботи повинен забезпечувати можливість перегляду тексту, таблиць, рисунків і формул без порушення їх розташування.

Як базовий варіант технічного оформлення рекомендується використовувати такі параметри:

- шрифт — Times New Roman;
- розмір шрифту основного тексту — 14 пунктів;
- міжрядковий інтервал — 1,5;
- вирівнювання основного тексту — за шириною;
- абзацний відступ — 1,25 см;
- колір шрифту — чорний;
- орієнтація сторінки — книжкова.

Рекомендовані розміри полів: ліве — 30 мм, праве — 10 мм, верхнє та нижнє — по 20 мм. Зазначені параметри застосовуються за умови їх відповідності чинним локальним вимогам закладу освіти.

Під час оформлення роботи необхідно забезпечити однакові параметри основного тексту в усіх розділах. Не допускається довільна зміна шрифту, розміру символів, міжрядкових інтервалів або абзацних відступів для штучного збільшення чи зменшення обсягу роботи.

Текст повинен бути розподілений на логічно завершені абзаци. Кожний абзац має розкривати окрему думку або взаємопов'язану групу положень. Надмірне подрібнення тексту на короткі абзаци ускладнює сприйняття матеріалу, тоді як надто великі абзаци знижують його структурованість.

Не рекомендується використовувати великі фрагменти тексту без поділу на змістові частини, а також виділяти окремі речення напівжирним шрифтом, підкресленням або кольором без необхідності.

У курсовій роботі необхідно застосовувати єдину систему скорочень і позначень. Загальноновживані скорочення можуть використовуватися без додаткового пояснення, тоді як спеціальні терміни та скорочення доцільно розшифровувати під час першого згадування.

Числові показники повинні супроводжуватися відповідними одиницями вимірювання. Під час аналізу економічних даних необхідно розрізняти гривні та тисячі гривень, кількісні показники й відсотки, календарні дні та людино-години, коефіцієнти й процентні пункти.

Особливу увагу слід приділяти узгодженості числових значень у тексті, таблицях і розрахунках. Один і той самий показник за однакових умов повинен мати однакове значення в усіх частинах роботи.

3.2. Оформлення структурних елементів курсової роботи

Структурні елементи курсової роботи розміщуються в установленій послідовності: титульний аркуш, зміст, вступ, основні розділи, висновки, список використаних джерел та додатки за необхідності.

Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи та містить основні відомості про заклад освіти, навчальну дисципліну, тему дослідження, здобувача освіти, керівника роботи, місце та рік її виконання.

Оформлення титульного аркуша здійснюється за встановленим зразком. Не допускається довільна зміна його обов'язкових реквізитів або використання скорочених назв закладу освіти, які не відповідають офіційним найменуванням.

Зміст курсової роботи розміщується після титульного аркуша та відображає структуру дослідження із зазначенням початкових сторінок відповідних розділів і підрозділів.

Назви структурних елементів у змісті повинні повністю відповідати їх формулюванням в основному тексті роботи. Не допускаються розбіжності між назвами розділів, підрозділів або їх нумерацією.

Кожний основний структурний елемент курсової роботи — вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки — рекомендується починати з нової сторінки.

Розділи основної частини позначаються арабськими цифрами та мають відповідні назви. Підрозділи нумеруються в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та його порядкового номера, відокремлених крапкою.

Назви розділів і підрозділів повинні бути короткими, змістовними та відповідати матеріалу, який у них розглядається. Не допускається використання однакових назв для різних підрозділів, а також формулювань, які не розкривають їх змісту. Нумерація сторінок курсової роботи повинна бути наскрізною, включаючи структурні елементи роботи та додатки. Титульний аркуш враховується в загальній нумерації, але номер сторінки на ньому не проставляється.

Місце розташування номерів сторінок і особливості оформлення заголовків визначаються встановленими вимогами закладу освіти.

3.3. Правила оформлення таблиць

Таблиці є одним з основних засобів представлення результатів економічного аналізу в курсовій роботі. Їх використання дозволяє систематизувати вихідні та розрахункові показники, порівнювати економічні характеристики за окремими періодами, визначати структурні співвідношення й узагальнювати результати дослідження.

У курсовій роботі таблиці доцільно використовувати для представлення динаміки основних економічних показників, структури витрат, доходів, персоналу, запасів, активів, джерел фінансування, результатів розрахунку показників ефективності та очікуваних результатів управлінських заходів.

Кожна таблиця повинна мати номер і назву, які відображають її зміст. Таблиці нумеруються послідовно в межах відповідного розділу.

Наприклад, таблиця 2.1 є першою таблицею другого розділу, таблиця 2.2 — другою таблицею цього розділу.

Назва таблиці повинна бути конкретною та дозволяти визначити, які саме показники в ній наведено.

Приклад оформлення аналітичної таблиці

Таблиця 2.1.

Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства

Показник	Дані за роками		Відхилення	
	Попередній	Поточний	Абсолютне	Темп приросту, %
Чистий дохід, тис. грн	10 000	11 500	+1500	+15,0
Собівартість реалізації, тис. грн	7500	8500	+1000	+13,3
Валовий прибуток, тис. грн	2500	3000	+500	+20,0

Примітка. Числові значення наведено умовно для демонстрації оформлення таблиці.

Перед таблицею в основному тексті необхідно зробити посилання на неї та пояснити, з якою метою вона використовується.

Наприклад: *«Для оцінювання результатів господарської діяльності підприємства проведено аналіз динаміки основних економічних показників, результати якого наведено в таблиці 2.1».*

Після таблиці обов'язково подається аналітичний коментар, який пояснює основні результати.

Наприклад:

«За результатами проведеного аналізу встановлено, що чистий дохід підприємства збільшився на 1500 тис. грн, або на 15,0%. При цьому собівартість реалізації зросла на 13,3%, що є нижчим за темп приросту доходу. Унаслідок цього валовий прибуток підприємства збільшився на 500 тис. грн, або на 20,0%, що свідчить про покращення співвідношення між доходами та собівартістю реалізації».

Таблиці повинні містити одиниці вимірювання показників. Якщо всі значення наведено в однакових одиницях, їх можна зазначити в назві таблиці. Якщо показники мають різні одиниці вимірювання, їх необхідно вказувати безпосередньо в назвах відповідних рядків або граф.

Числові значення в межах одного стовпця доцільно подавати з однаковою точністю. Для відсоткових показників рекомендується використовувати один або два десяткові знаки залежно від необхідної точності аналізу.

Під час оформлення таблиць не допускається довільне скорочення назв показників, використання незрозумілих умовних позначень або відсутність пояснень щодо змісту розрахованих величин.

Якщо таблиця містить значну кількість показників і не вміщується на одній сторінці, її можна переносити на наступну сторінку з відповідним позначенням продовження та повторенням заголовків граф.

Великі таблиці, які мають допоміжний характер і не потребують безпосереднього розгляду в основному тексті, доцільно розміщувати в додатках.

Особливу увагу необхідно приділяти правильності підсумкових значень. У таблицях структури сума питомих ваг складових повинна становити 100% з урахуванням можливих незначних відхилень, пов'язаних з округленням.

Усі таблиці, наведені в курсовій роботі, повинні бути пов'язані зі змістом дослідження та використовуватися для формування відповідних аналітичних висновків.

3.4. Оформлення рисунків, графіків, діаграм і схем

Графічні матеріали використовуються в курсовій роботі для наочного представлення економічної інформації, відображення структури та динаміки показників, характеристики управлінських процесів і узагальнення результатів аналізу.

До графічних матеріалів належать рисунки, схеми, графіки, діаграми та інші форми візуального представлення інформації.

Використання графічних матеріалів повинно бути обґрунтованим. Вони мають доповнювати текст і таблиці, полегшувати сприйняття інформації та сприяти розкриттю змісту досліджуваної проблеми.

У курсових роботах з дисципліни «Економічне управління підприємством» доцільно використовувати стовпчикові діаграми для порівняння економічних показників, лінійні графіки для відображення їх динаміки, кругові діаграми для характеристики структури та схеми для представлення управлінських процесів.

Наприклад, під час дослідження управління запасами підприємства кругова діаграма може використовуватися для відображення структури товарних запасів, а стовпчикова — для порівняння обсягів закупівель за окремими товарними групами.

У роботах, присвячених управлінню персоналом, графічні матеріали можуть характеризувати структуру працівників, динаміку продуктивності праці, використання робочого часу або співвідношення окремих складових фонду оплати праці.

Під час аналізу фінансового стану підприємства доцільним може бути графічне представлення структури активів, джерел фінансування, динаміки дебіторської заборгованості та руху грошових коштів.

Усі графічні матеріали позначаються словом «Рисунок» і нумеруються послідовно в межах відповідного розділу.

Наприклад:

Рисунок 2.1. Структура товарних запасів підприємства

Рисунок 2.2. Динаміка продуктивності праці на підприємстві

Назва рисунка повинна відображати його зміст і відповідати представленим показникам.

На кожний рисунок необхідно зробити посилання в основному тексті. Наприклад: «Структуру товарних запасів підприємства за основними товарними групами представлено на рисунку 2.1».

Після рисунка доцільно надати пояснення найбільш суттєвих результатів, які він ілюструє.

Графіки та діаграми повинні мати зрозумілі підписи, одиниці вимірювання та, за необхідності, легенду. Не допускається використання рисунків, із яких неможливо визначити значення або економічний зміст представлених показників.

Не рекомендується дублювати однакову інформацію в таблиці та на рисунку без відповідного аналітичного обґрунтування. Якщо таблиця містить повний набір показників, рисунок доцільно використовувати для виділення найбільш важливих тенденцій або структурних співвідношень.

Під час створення діаграм необхідно забезпечувати відповідність графічних значень числовим показникам, наведеним у таблицях. Усі графічні матеріали повинні бути достатньо чіткими для перегляду в електронному та друкованому вигляді.

3.5. Правила оформлення формул та економічних розрахунків

Економічні розрахунки є обов'язковою складовою практичної частини курсової роботи та використовуються для визначення абсолютних і відносних показників, оцінювання ефективності господарської діяльності й обґрунтування управлінських рішень.

Формули, які використовуються в курсовій роботі, повинні відповідати економічному змісту досліджуваних показників і застосовуватися послідовно в усіх частинах дослідження.

Формули доцільно розміщувати окремими рядками, відокремлюючи їх від основного тексту. Для складних математичних виразів рекомендується використовувати редактор формул.

Нумерація формул здійснюється послідовно в межах відповідного розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули, відокремлених крапкою, і розміщується в круглих дужках.

Наприклад, формула (2.1) є першою формулою другого розділу.

Після наведення формули необхідно пояснити значення використаних умовних позначень, якщо вони не були визначені раніше.

Приклад оформлення формули

Продуктивність праці одного працівника визначається за формулою:

$$\text{ПП} = \text{ЧД} / \text{Ч}, \quad (2.1)$$

де ПП — продуктивність праці одного працівника, тис. грн/особу;

ЧД — чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн;

Ч — середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Після формули необхідно виконати розрахунок із підстановкою відповідних числових значень.

Наприклад, якщо чистий дохід підприємства становить 12 000 тис. грн, а середньооблікова чисельність працівників — 60 осіб, продуктивність праці дорівнюватиме:

$$\text{ПП} = 12\,000 / 60 = 200 \text{ тис. грн/особу.}$$

Отриманий результат означає, що протягом досліджуваного періоду на одного працівника підприємства припадало 200 тис. грн чистого доходу.

У курсовій роботі необхідно розрізняти загальні формули розрахунку показників і числові розрахунки за конкретними вихідними даними. Формула визначає методику обчислення показника, тоді як підстановка числових значень демонструє її практичне застосування.

Не рекомендується обмежуватися лише кінцевими результатами без зазначення порядку їх отримання, особливо під час розрахунку складних показників або економічного ефекту від запропонованих заходів.

Якщо один показник розраховується за декілька періодів, допускається наведення загальної формули та окремих розрахунків для відповідних років із подальшим узагальненням результатів у таблиці.

Під час виконання розрахунків необхідно забезпечувати відповідність одиниць вимірювання. Наприклад, якщо дохід наведено в тисячах гривень, а чисельність працівників — в особах, продуктивність праці визначатиметься в тисячах гривень на одну особу.

Особливу увагу слід приділяти розрахункам відносних показників. Коефіцієнти можуть подаватися у вигляді десяткового дробу, тоді як їх відсоткове вираження потребує множення на 100%.

Не допускається змішування коефіцієнтів і відсотків, а також використання різних одиниць вимірювання для одного показника без відповідного перерахунку.

Під час визначення економічного ефекту та строку окупності необхідно чітко зазначати, які величини є вихідними, які — розрахунковими, а які — прогнозними.

Усі розрахунки повинні бути перевірені на арифметичну правильність та економічну обґрунтованість. За необхідності студент може використовувати електронні таблиці для автоматизації обчислень, але повинен розуміти методику розрахунку та вміти пояснити отримані результати.

3.6. Оформлення посилань на використані джерела

Використання наукових, навчальних, нормативних та інших інформаційних джерел є необхідною умовою підготовки теоретично обґрунтованої курсової роботи.

Під час використання положень, визначень, класифікацій, методик розрахунку, статистичних даних або інших матеріалів, запозичених із відповідних джерел, необхідно наводити бібліографічні посилання.

Посилання повинні дозволяти встановити джерело використаної інформації та забезпечувати можливість її перевірки.

У курсовій роботі рекомендується використовувати посилання в квадратних дужках із зазначенням порядкового номера джерела у списку використаних джерел.

Наприклад: *«Ефективність управління запасами визначається не лише обсягами їх формування, а й швидкістю обороту та витратами на утримання [5]»*.

Якщо використовується конкретне положення або цитата з певної сторінки джерела, доцільно зазначати номер відповідної сторінки: [5, с. 42].

Усі джерела, на які є посилання в тексті курсової роботи, повинні бути включені до списку використаних джерел.

Не допускається використання цитат без зазначення джерела, привласнення чужих висновків або представлення запозичених матеріалів як результатів власного дослідження.

Пряме цитування повинно здійснюватися з дотриманням правил оформлення цитат. Перевагу доцільно надавати самостійному узагальненню теоретичних положень із відповідними посиланнями на використані джерела.

Бібліографічний опис джерел повинен бути повним і містити необхідні відомості для їх ідентифікації.

Для оформлення списку використаних джерел може застосовуватися ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням вимог закладу освіти.

Під час використання електронних ресурсів необхідно зазначати відомості про відповідний матеріал та електронну адресу його розміщення згідно з обраним способом бібліографічного опису.

Використання навчальних кейсів, наведених у практичній частині методичних рекомендацій, повинно бути належним чином відображене в характеристиці інформаційної бази дослідження.

3.7. Оформлення додатків

Додатки є допоміжною частиною курсової роботи та використовуються для розміщення матеріалів, які доповнюють основний текст, але не потребують детального викладення в межах відповідних розділів.

До додатків можуть включатися великі аналітичні таблиці, допоміжні розрахунки, додаткові графіки, схеми, зразки документів та інші матеріали, які мають безпосереднє відношення до теми дослідження.

Необхідність використання додатків визначається змістом курсової роботи та характером представлених матеріалів.

Додатки розміщуються після списку використаних джерел у порядку першого посилання на них у тексті.

Кожний додаток рекомендується починати з нової сторінки, зазначаючи його позначення та назву.

Додатки позначаються великими літерами української абетки відповідно до встановлених правил оформлення.

Наприклад:

Додаток А

Допоміжні розрахунки показників ефективності використання запасів

Додаток Б

Додаткові аналітичні таблиці

У тексті курсової роботи необхідно робити посилання на відповідні додатки.

Наприклад:

«Деталізовані результати розрахунку структури товарних запасів наведено в додатку А».

Матеріали додатків повинні бути пов'язані зі змістом основної частини роботи та використовуватися для підтвердження наведених результатів.

Не рекомендується переносити до додатків основні аналітичні таблиці або розрахунки, без яких неможливо зрозуміти зміст практичного дослідження.

Якщо додаток містить таблиці, рисунки або формули, вони повинні мати відповідні позначення та оформлюватися за єдиними правилами.

Наявність додатків не замінює необхідності викладення основних результатів дослідження в тексті курсової роботи.

3.8. Контроль оформлення курсової роботи перед поданням

Перед поданням студент перевіряє відповідність оформлення роботи вимогам цього розділу: наскрізну нумерацію сторінок, узгодженість змісту із заголовками, правильність оформлення таблиць, рисунків, формул, посилань, списку джерел і додатків.

Окремо перевіряють однаковість шрифтів та інтервалів, читабельність таблиць і діаграм, правильність одиниць вимірювання, наявність посилань на всі ілюстративні матеріали. Змістову та розрахункову перевірку здійснюють відповідно до рекомендацій розділів 2 і 4.

4. ПОРЯДОК ПОДАННЯ, ПЕРЕВІРКИ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

4.1. Порядок подання курсової роботи на перевірку

Завершальним етапом виконання курсової роботи з дисципліни «Економічне управління підприємством» є її подання на перевірку, усунення виявлених недоліків та підготовка до захисту. Організація цього процесу спрямована на забезпечення належної якості навчально-дослідницької роботи, перевірку самостійності її виконання та визначення рівня сформованості практичних умінь здобувача освіти.

Курсова робота подається керівнику в строки, визначені графіком освітнього процесу та встановленим у закладі освіти порядком організації курсового проєктування. Студент повинен завчасно планувати виконання окремих етапів дослідження, щоб забезпечити можливість перевірки роботи, опрацювання зауважень та підготовки остаточного варіанта до захисту.

До подання курсової роботи студент зобов'язаний перевірити її комплектність, відповідність затвердженій темі, правильність виконання економічних розрахунків, наявність необхідних висновків і рекомендацій, а також дотримання встановлених вимог до оформлення.

Особливу увагу необхідно приділити відповідності практичної частини обраному кейсу. Студент повинен переконатися, що всі розрахунки виконано на основі передбачених вихідних даних, правильно застосовано коефіцієнт індивідуалізації показників, а результати розрахунків узгоджуються з наведеними аналітичними висновками.

Завершена курсова робота повинна містити всі обов'язкові структурні елементи: титульний аркуш, зміст, вступ, два основні розділи, висновки, список використаних джерел і додатки за необхідності.

Форма подання роботи — друкована, електронна або їх поєднання — визначається вимогами закладу освіти. Електронний примірник повинен забезпечувати коректне відображення тексту, таблиць, формул, рисунків та інших матеріалів.

Після отримання роботи керівник здійснює її перевірку, під час якої оцінює відповідність змісту обраній темі, повноту виконання завдань, обґрунтованість теоретичних положень, правильність економічних розрахунків, якість аналітичних висновків і практичних рекомендацій.

За результатами перевірки керівник може надати студенту зауваження та рекомендації щодо усунення змістових, розрахункових або технічних недоліків. Такі зауваження повинні бути спрямовані на підвищення якості дослідження та забезпечення відповідності роботи встановленим вимогам.

Студент зобов'язаний опрацювати отримані зауваження, внести необхідні виправлення та за потреби повторно подати роботу керівнику. Внесення змін повинно здійснюватися з урахуванням логіки дослідження та взаємозв'язку між його окремими частинами.

Особливо важливо, щоб виправлення помилок у вихідних даних або економічних розрахунках супроводжувалося відповідним коригуванням аналітичних таблиць, текстових пояснень, висновків та оцінки економічного ефекту. Не допускається виправлення окремого числового значення без перевірки його впливу на інші результати дослідження.

Після усунення суттєвих недоліків та виконання встановлених вимог курсова робота може бути рекомендована до захисту в порядку, визначеному закладом освіти.

4.2. Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінювання курсової роботи здійснюється з метою визначення рівня засвоєння здобувачем освіти теоретичних положень дисципліни «Економічне управління підприємством», сформованості практичних навичок економічного аналізу, здатності обґрунтовувати управлінські рішення та самостійно представляти результати проведеного дослідження.

Під час оцінювання враховуються зміст і якість виконаної курсової роботи, правильність економічних розрахунків, обґрунтованість висновків і рекомендацій, дотримання вимог до оформлення, а також результати захисту.

Оцінювання повинно бути комплексним, об'єктивним і ґрунтуватися на єдиних вимогах до всіх здобувачів освіти незалежно від обраної теми або практичного кейсу.

Основними критеріями оцінювання курсової роботи є:

1. Відповідність змісту роботи обраній темі. Оцінюється повнота розкриття теми, логічність побудови дослідження, відповідність матеріалу сформульованій меті та завданням, а також узгодженість теоретичної й практичної частин.

2. Якість теоретичного дослідження. Враховуються правильність розкриття економічної сутності досліджуваної проблеми, обґрунтованість використаних положень, характеристика економічних показників і методів аналізу, систематизація інформаційних джерел та здатність студента формулювати узагальнення.

3. Правильність використання вихідних даних. Оцінюється відповідність практичної частини обраному кейсу, правильність застосування коефіцієнта індивідуалізації, дотримання одиниць вимірювання, точність перенесення показників і узгодженість вихідних значень у різних частинах роботи.

4. Якість економічних розрахунків. Враховуються обґрунтованість вибору показників, правильність застосування формул, арифметична точність, повнота виконання передбачених практичним завданням розрахунків та економічна коректність отриманих результатів.

5. Рівень аналітичного опрацювання матеріалу. Оцінюється здатність студента порівнювати економічні показники, визначати тенденції їх зміни, пояснювати встановлені відхилення, виявляти проблеми та формулювати аргументовані висновки.

6. Обґрунтованість запропонованих управлінських заходів. Враховуються відповідність рекомендацій виявленим проблемам, їх конкретність, практична спрямованість, урахування особливостей діяльності підприємства та правильність визначення очікуваного економічного ефекту.

7. Якість оформлення курсової роботи. Оцінюються дотримання встановленої структури, правильність оформлення тексту, таблиць, рисунків, формул, посилань і списку використаних джерел, а також загальна культура представлення результатів дослідження.

8. Самостійність виконання та результати захисту. Враховуються здатність студента пояснювати зміст роботи, аргументувати вибір методів аналізу, відтворювати логіку розрахунків, обґрунтовувати висновки й рекомендації та відповідати на запитання щодо проведеного дослідження.

Зазначені критерії використовуються для комплексної оцінки якості курсової роботи. Конкретний порядок нарахування балів і визначення підсумкової оцінки встановлюється відповідно до чинних локальних нормативних документів закладу освіти.

Для забезпечення єдиного підходу до оцінювання доцільно враховувати такі характеристики рівнів виконання курсової роботи.

Високий рівень характеризується повним і послідовним розкриттям теми, належним теоретичним обґрунтуванням, правильним виконанням економічних розрахунків, глибоким аналізом результатів та конкретними, економічно обґрунтованими рекомендаціями. Студент демонструє самостійність дослідження, вільно орієнтується в матеріалі та аргументовано відповідає на запитання під час захисту.

Достатній рівень передбачає загалом правильне розкриття теми, належне використання теоретичних положень і методів аналізу, виконання основних розрахунків та формулювання обґрунтованих висновків. Допускаються окремі неточності, які не спотворюють основних результатів дослідження та не перешкоджають розумінню запропонованих рекомендацій.

Середній рівень характеризується частковим розкриттям теми, недостатньою систематизацією теоретичного матеріалу, окремими помилками в розрахунках або неповною інтерпретацією результатів. Рекомендації можуть мати переважно загальний характер, а під час захисту студент демонструє обмежену здатність до самостійного пояснення окремих положень роботи.

Низький рівень характеризується суттєвими недоліками у змісті дослідження, неповним виконанням практичного завдання, значними помилками в економічних розрахунках, відсутністю належних висновків або необґрунтованістю

запропонованих заходів. Під час захисту студент не може пояснити основні результати власної роботи або продемонструвати розуміння використаних методів.

Наявність окремих технічних недоліків не повинна автоматично прирівнюватися до суттєвих змістових помилок. Водночас грубі порушення методики розрахунків, неправильне використання вихідних даних або відсутність економічного обґрунтування управлінських рішень істотно впливають на якість курсової роботи.

Підсумкова оцінка повинна відображати не лише формальну повноту виконання роботи, а й реальний рівень сформованості в студента вмінь застосовувати економічні знання для аналізу господарських ситуацій і прийняття управлінських рішень.

4.3. Порядок підготовки до захисту курсової роботи

Підготовка до захисту є важливим етапом виконання курсової роботи, оскільки дозволяє студенту систематизувати результати проведеного дослідження, визначити його найбільш суттєві положення та сформулювати навички професійного представлення економічної інформації.

Після завершення роботи та опрацювання зауважень керівника студент повинен повторно ознайомитися з її змістом, перевірити правильність основних розрахунків і підготувати стислий виступ, у якому відображаються мета дослідження, його основні результати та запропоновані управлінські заходи.

Виступ під час захисту повинен бути логічним, послідовним і змістовним. Не рекомендується переказувати весь текст курсової роботи або детально відтворювати теоретичний матеріал, який уже представлений у першому розділі.

Основну увагу доцільно зосередити на результатах економічного аналізу, виявлених проблемах, запропонованих заходах та їх очікуваному економічному ефекті.

Рекомендована структура виступу передбачає такі змістові складові:

1. Представлення теми курсової роботи та обґрунтування її актуальності.
2. Формулювання мети дослідження.
3. Коротка характеристика підприємства, представленого в практичному кейсі.
4. Узагальнення основних результатів економічного аналізу.
5. Характеристика виявлених проблем і резервів удосконалення управління.
6. Представлення запропонованого управлінського заходу.
7. Обґрунтування очікуваного економічного ефекту та формулювання підсумкових висновків.

Під час підготовки виступу студент повинен визначити найбільш важливі економічні показники, які характеризують результати дослідження. Доцільно

використовувати конкретні числові значення, оскільки вони підтверджують обґрунтованість зроблених висновків.

Наприклад, під час захисту курсової роботи на тему «Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації» студент повинен уміти пояснити структуру товарних запасів, результати розрахунку їх оборотності, рівень витрат на закупівлю та зберігання, виявлені проблеми й економічні результати впровадження автоматизованої системи управління запасами.

Для наочного представлення результатів дослідження можуть використовуватися презентаційні матеріали, аналітичні таблиці, діаграми або схеми, якщо це передбачено порядком захисту.

Презентаційні матеріали повинні доповнювати виступ, а не дублювати повний текст курсової роботи. Доцільно відображати на них лише основні положення дослідження, ключові економічні показники, виявлені проблеми та результати обґрунтування запропонованих заходів.

Особливу увагу необхідно приділити підготовці відповідей на можливі запитання. Студент повинен розуміти економічний зміст усіх використаних показників, уміти пояснювати застосовані формули, характеризувати причини виявлених змін і доводити доцільність запропонованих управлінських рішень.

Підготовка до захисту не повинна обмежуватися механічним запам'ятовуванням тексту виступу. Важливо забезпечити усвідомлене розуміння логіки проведеного дослідження та взаємозв'язку між його окремими результатами.

4.4. Процедура захисту курсової роботи

Захист курсової роботи є завершальним етапом її виконання та спрямований на перевірку рівня самостійності проведеного дослідження, засвоєння теоретичних положень і сформованості практичних умінь здобувача освіти.

Захист проводиться в порядку, установленому закладом освіти, відповідно до визначеного графіка та організаційних вимог.

Під час захисту студент представляє основні результати курсової роботи, характеризує використані методи економічного аналізу, пояснює отримані результати та обґрунтовує запропоновані управлінські рішення.

Виступ повинен бути самостійним, змістовним і послідовним. Основна увага приділяється не відтворенню теоретичних визначень, а демонстрації здатності застосовувати економічні знання до розв'язання практичних завдань.

Після завершення виступу студент відповідає на запитання, які можуть стосуватися теоретичних положень дослідження, методики економічних розрахунків, правильності використання вихідних даних, інтерпретації показників та економічного обґрунтування запропонованих заходів.

Запитання можуть бути спрямовані на перевірку розуміння студентом економічної сутності показників, причин їх зміни, взаємозв'язків між окремими результатами та можливих наслідків реалізації управлінських рішень.

Особливу увагу під час захисту доцільно приділяти здатності студента пояснити результати власних розрахунків.

Наприклад, якщо в курсовій роботі визначено коефіцієнт оборотності запасів, студент повинен пояснити його економічний зміст, порядок розрахунку та значення отриманого результату для оцінювання ефективності управління запасами.

Якщо дослідження передбачає розрахунок економічного ефекту від упровадження управлінського заходу, студент повинен уміти пояснити складові цього ефекту, використані прогностні припущення та економічну доцільність запропонованого рішення.

Під час захисту оцінюються аргументованість відповідей, правильність використання економічної термінології, логічність пояснень і здатність застосовувати отримані знання до аналізу господарських ситуацій.

Результати захисту враховуються під час визначення підсумкової оцінки за курсову роботу відповідно до встановленого порядку оцінювання.

4.5. Типові недоліки курсових робіт та рекомендації щодо їх усунення

Під час остаточного редагування слід звернути увагу на найпоширеніші змістові, розрахункові й технічні недоліки. Їх узагальнення та практичні способи усунення наведено в таблиці 4.1.

Особливої уваги потребують відповідність аналізу темі, правильність індивідуалізації вихідних даних, обґрунтованість висновків і розмежування фактичних та прогностичних результатів. Після виправлення розрахунку необхідно перевірити всі пов'язані з ним таблиці, пояснення та висновки.

Кожна аналітична таблиця повинна супроводжуватися змістовним коментарем, у якому визначаються найбільш суттєві зміни, їх можливі причини та економічні наслідки.

До недоліків рекомендаційної частини належать загальний характер запропонованих заходів, відсутність зв'язку з результатами аналізу та недостатнє економічне обґрунтування очікуваних результатів. Для усунення таких недоліків необхідно забезпечити послідовний перехід від виявленої проблеми до конкретного управлінського заходу та визначення очікуваного економічного результату.

Окрему увагу необхідно приділяти розмежуванню фактичних і прогностичних показників. У курсових роботах, що виконуються на основі навчальних кейсів, прогностичні результати впровадження управлінських заходів не можуть подаватися як фактично досягнуті підприємством.

Поширеними є також технічні недоліки, пов'язані з неправильним оформленням таблиць, рисунків, формул, посилань, нумерації сторінок та списку використаних джерел.

Для забезпечення належної якості оформлення студент повинен здійснювати остаточну перевірку роботи відповідно до вимог, викладених у розділі 3 цих методичних рекомендацій. Узагальнення найбільш поширених недоліків та способів їх усунення наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Типові недоліки курсових робіт та рекомендації щодо їх усунення

Типовий недолік	Рекомендації щодо усунення
Невідповідність змісту обраній темі	Уточнити план і забезпечити зв'язок усіх підрозділів із предметом дослідження
Формальний виклад теоретичного матеріалу	Систематизувати джерела, порівняти підходи та сформулювати узагальнення
Неправильне застосування коефіцієнта індивідуалізації	Перевірити номер теми та правила коригування показників відповідного кейсу
Помилки в економічних розрахунках	Перевірити формули, вихідні дані, одиниці вимірювання та арифметичні результати
Відсутність аналізу після таблиць	Доповнити розрахунки поясненнями змін показників та їх економічного значення
Необґрунтовані рекомендації	Пов'язати запропоновані заходи з виявленими проблемами та розрахувати очікувані результати
Змішування фактичних і прогнозних показників	Чітко розмежувати вихідні дані та очікувані результати управлінських заходів
Недостатня конкретність висновків	Включити основні кількісні результати дослідження та сформульовані рекомендації
Порушення вимог до оформлення	Перевірити структуру, нумерацію, таблиці, рисунки, формули та посилання
Недостатня підготовка до захисту	Повторно опрацювати методику розрахунків, основні висновки та економічне обґрунтування заходів

Дотримання наведених рекомендацій дозволяє своєчасно виявляти й усувати недоліки, забезпечувати належний рівень теоретичного та практичного опрацювання теми й підвищувати якість представлення результатів дослідження.

Таким чином, підготовка, перевірка та захист курсової роботи становлять взаємопов'язані складові навчально-дослідницької діяльності здобувача освіти. Їх послідовне виконання сприяє формуванню професійних компетентностей у сфері економічного управління підприємством, розвитку аналітичного мислення, самостійності та здатності приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

БЛОК 1. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА (виробниче підприємство)

КЕЙС №1

Управління витратами та фінансовими результатами підприємства

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Дунай-Меблі» спеціалізується на виробництві корпусних меблів для офісних та житлових приміщень. Основними видами продукції є офісні столи, шафи, тумби та меблеві комплекти. Підприємство здійснює виробництво продукції на власних виробничих потужностях та реалізує її через дилерську мережу. Середньооблікова чисельність працівників у 2025 році становила 48 осіб.

Вихідні дані

Таблиця 1

Основні економічні показники діяльності підприємства

Показник	попередній рік тис.грн	поточний рік тис.грн
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	18350	21280
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	14210	16640
Адміністративні витрати, тис. грн	1180	1290
Витрати на збут, тис. грн	760	910
Чистий прибуток, тис. грн	1730	2010
Середньорічна вартість активів, тис. грн	13750	14980

Таблиця 2

Структура виробничих витрат у 2025 році

Стаття витрат	Сума, тис. грн
Сировина та матеріали	8950
Заробітна плата виробничого персоналу	3110
ССВ	684
Амортизація обладнання	1125
Електроенергія	962
Інші виробничі витрати	1809
Разом	16640

Таблиця 3

Виробництво продукції

Вид продукції	попередній рік (шт)	поточний рік (шт)
Офісні столи	2450	2780
Офісні шафи	1260	1410
Тумби	2140	2350
Комплекти меблів	480	570

Таблиця 4

Реалізація продукції

Показник	попередній рік	поточний рік
Кількість реалізованої продукції, шт.	6330	7110
Середня ціна реалізації, грн	2899	2993

Таблиця 5

Трудові ресурси підприємства

Показник	попередній рік	поточний рік
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	46	48
Фонд оплати праці, тис. грн	6420	7480

Таблиця 6

Основні засоби підприємства

Показник	попередній рік	поточний рік
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	8260	8950

Керівництво підприємства планує модернізацію обладнання, що дозволить:

- зменшити витрати електроенергії на 12%;
- скоротити інші виробничі витрати на 8%;
- збільшити обсяг реалізації на 5%.
- Вартість модернізації становить 420 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

1. Абсолютне та відносне відхилення основних показників діяльності.
2. Структуру виробничих витрат.
3. Продуктивність праці.
4. Середню річну заробітну плату одного працівника.
5. Фондовіддачу.
6. Фондомісткість.
7. Рентабельність продажів.
8. Рентабельність активів.
9. Економічний ефект від модернізації обладнання.
10. Орієнтовний строк окупності запропонованого заходу.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №1

1. Управління витратами підприємства та напрями їх зниження.
2. Формування доходів підприємства та резерви їх збільшення.
3. Управління прибутком підприємства.
4. Управління собівартістю продукції підприємства.

5. Аналіз результатів діяльності підприємства та шляхи їх покращення.
6. Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства.
7. Аналіз використання ресурсів підприємства.
8. Економічне обґрунтування управлінських рішень на підприємстві.

БЛОК 2. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ

(торговельне підприємство)

КЕЙС №2

Управління персоналом та продуктивністю праці

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Дунай-Трейд» здійснює оптову та роздрібну торгівлю побутовою технікою. Підприємство має центральний склад, адміністративний офіс та три торговельні точки. Основними напрямками діяльності є закупівля товарів, їх зберігання, продаж та післяпродажне обслуговування клієнтів.

У 2025 році на підприємстві працювало 62 особи.

Вихідні дані

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємства

Показник	попередній рік	поточний рік
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	28540	31870
Валовий прибуток, тис. грн	6240	7010
Чистий прибуток, тис. грн	2180	2490
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	58	62
Фонд оплати праці, тис. грн	9840	11360

Таблиця 2

Структура персоналу у 2025 році

Категорія персоналу	Кількість осіб
Адміністрація	8
Менеджери з продажу	18
Працівники складу	16
Касири	10
Сервісні спеціалісти	6
Допоміжний персонал	4
Разом	62

Таблиця 3

Рух персоналу протягом 2025 року

Показник	Значення
Чисельність на початок року, осіб	59
Прийнято працівників, осіб	12
Звільнено працівників, осіб	9
Чисельність на кінець року, осіб	62

Таблиця 4

Використання робочого часу

Показник	попередній рік	поточний рік
Плановий фонд робочого часу, люд.-год.	113420	121240
Фактично відпрацьовано, люд.-год.	107650	114870
Втрати робочого часу, люд.-год.	5770	6370

Таблиця 5

Фонд оплати праці за категоріями працівників у 2025 році

Категорія персоналу	Фонд оплати праці, тис. грн
Адміністрація	2320
Менеджери з продажу	3710
Працівники складу	2480
Касири	1560
Сервісні спеціалісти	910
Допоміжний персонал	380
Разом	11360

Таблиця 6

Результати оцінювання персоналу

Показник	Значення
Працівники з високим рівнем результативності	21
Працівники із середнім рівнем результативності	31
Працівники з низьким рівнем результативності	10
Працівники, які пройшли навчання протягом року	18

Запропонований захід щодо вдосконалення роботи персоналу

Керівництво підприємства планує впровадження програми навчання менеджерів з продажу.

Очікувані результати:

- збільшення обсягу реалізації на 4%;
- зростання продуктивності праці менеджерів на 6%;
- скорочення плинності кадрів на 20%.

Вартість програми навчання становить 95 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

1. Абсолютне та відносне відхилення основних показників діяльності.
2. Структуру персоналу підприємства.
3. Середню заробітну плату одного працівника.
4. Продуктивність праці.
5. Коефіцієнт обороту з прийняття персоналу.
6. Коефіцієнт обороту зі звільнення персоналу.
7. Коефіцієнт плинності кадрів.
8. Рівень використання робочого часу.
9. Структуру фонду оплати праці.
10. Очікуваний економічний ефект від програми навчання персоналу.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №2

1. Управління персоналом підприємства.
2. Аналіз використання трудових ресурсів підприємства.
3. Мотивація працівників як чинник підвищення ефективності діяльності підприємства.
4. Удосконалення системи оплати праці на підприємстві.
5. Підвищення продуктивності праці на підприємстві.
6. Управління робочим часом персоналу підприємства.
7. Управління кадровим потенціалом підприємства.
8. Оцінка ефективності використання персоналу підприємства.

БЛОК 3. УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ТА ЗАКУПІВЕЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ (оптово-складське підприємство)

КЕЙС №3

Управління запасами та закупівельною діяльністю підприємства

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Логістик-Сервіс» здійснює оптову торгівлю будівельними матеріалами. Підприємство закуповує продукцію у вітчизняних виробників, забезпечує її зберігання на власному складі та реалізує будівельним організаціям і торговельним мережам. Основними товарними групами є цемент, сухі будівельні суміші, гіпсокартон та теплоізоляційні матеріали.

Середньооблікова чисельність працівників становить 38 осіб.

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	24680	27350
Собівартість реалізованих товарів, тис. грн	19840	21890
Валовий прибуток, тис. грн	4840	5460
Чистий прибуток, тис. грн	1630	1850
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	4320	4970

Таблиця 2

Залишки товарних запасів на кінець поточного року

Товарна група	Вартість запасів, тис. грн
Цемент	1340
Сухі будівельні суміші	1180
Гіпсокартон	1020
Теплоізоляційні матеріали	910
Інші товари	520
Разом	4970

Таблиця 3

Закупівля товарів протягом поточного року

Товарна група	Обсяг закупівель, тис. грн
Цемент	6240
Сухі будівельні суміші	5480
Гіпсокартон	4760
Теплоізоляційні матеріали	3890
Інші товари	1520
Разом	21890

Таблиця 4

Інформація щодо постачальників

Показник	Значення
Кількість постачальників	18
Частка трьох найбільших постачальників у закупівлях, %	62
Середній термін постачання, днів	7
Випадки порушення строків постачання протягом року	11

Таблиця 5

Рух запасів протягом поточного року

Показник	Значення
Запаси на початок року, тис. грн	4320
Надійшло товарів, тис. грн	21890
Реалізовано товарів, тис. грн	21240
Запаси на кінець року, тис. грн	4970

Витрати на закупівлю та зберігання товарів

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Транспортні витрати, тис. грн	680	790
Витрати на зберігання, тис. грн	540	630
Втрати від псування та пошкодження товарів, тис. грн	95	118
Витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи, тис. грн	260	310

Запропонований захід щодо вдосконалення системи управління запасами

Підприємство планує впровадження автоматизованої системи контролю товарних запасів.

Очікувані результати:

- скорочення середнього обсягу запасів на 10%;
- зменшення втрат від псування товарів на 25%;
- зниження витрат на зберігання на 8%;
- скорочення випадків дефіциту товарів на складі.

Вартість впровадження системи становить 160 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

1. Абсолютне та відносне відхилення основних показників діяльності.
2. Структуру товарних запасів підприємства.
3. Структуру закупівель за товарними групами.
4. Коефіцієнт оборотності запасів.
5. Тривалість одного обороту запасів.
6. Середній розмір запасів.
7. Частку витрат на закупівлю та зберігання у загальних витратах підприємства.
8. Рівень втрат від псування товарів.
9. Економічний ефект від впровадження автоматизованої системи управління запасами.
10. Орієнтовний строк окупності запропонованого заходу.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №3

1. Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації.
2. Управління матеріальними ресурсами підприємства.
3. Організація закупівельної діяльності підприємства.
4. Удосконалення системи постачання підприємства.
5. Управління товарними запасами підприємства.

6. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
7. Управління логістичними процесами підприємства.
8. Зниження витрат у системі постачання підприємства.

БЛОК 4. УПРАВЛІННЯ ПРОДАЖАМИ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

(підприємство сфери послуг)

КЕЙС №4

Управління продажами та конкурентоспроможністю підприємства

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Дунай-Тур Сервіс» надає туристичні та екскурсійні послуги. Основними напрямками діяльності є організація внутрішніх туристичних подорожей, екскурсійних програм, корпоративного відпочинку та індивідуальних туристичних маршрутів. Підприємство працює на регіональному ринку туристичних послуг та конкурує з іншими туристичними агентствами області.

Середньооблікова чисельність працівників становить 24 особи.

Вихідні дані

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Чистий дохід від реалізації послуг, тис. грн	12480	13960
Собівартість послуг, тис. грн	8670	9540
Валовий прибуток, тис. грн	3810	4420
Витрати на збут, тис. грн	820	970
Чистий прибуток, тис. грн	1480	1760
Кількість клієнтів, осіб	2180	2470

Таблиця 2

Обсяги реалізації послуг

Вид послуг	Попередній рік, тис. грн	Поточний рік, тис. грн
Екскурсійні тури	3840	4250
Внутрішній туризм	2960	3410
Корпоративні тури	2450	2830
Індивідуальні туристичні програми	1890	2210
Супутні послуги	1340	1260
Разом	12480	13960

Таблиця 3

Структура клієнтської бази у поточному році

Категорія клієнтів	Кількість клієнтів
Фізичні особи	1780
Корпоративні клієнти	210
Постійні клієнти	480
Разом	2470

Таблиця 4

Витрати на маркетингову діяльність

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Інтернет-реклама, тис. грн	180	250
Соціальні мережі, тис. грн	95	130
Поліграфічна продукція, тис. грн	68	72
Участь у виставках та заходах, тис. грн	85	118
Разом	428	570

Таблиця 5

Оцінка якості обслуговування клієнтів

За результатами опитування 300 клієнтів отримано такі результати:

Показник	Кількість відповідей
Повністю задоволені	186
Скоріше задоволені	78
Частково задоволені	24
Незадоволені	12
Разом	300

Таблиця 6

Показники діяльності основних конкурентів у поточному році

Показник	ТОВ «Дунай-Тур Сервіс»	Конкурент А	Конкурент Б
Дохід від реалізації, тис. грн	13960	15120	12740
Кількість клієнтів, осіб	2470	2610	2280
Рівень задоволеності клієнтів, %	88	84	79
Частка постійних клієнтів, %	19,4	15,8	12,6

Запропонований захід щодо підвищення конкурентоспроможності

Підприємство планує впровадження програми лояльності для постійних клієнтів.

Очікувані результати:

- збільшення кількості клієнтів на 7%;
- зростання доходу від реалізації послуг на 6%;
- збільшення частки постійних клієнтів до 25%;
- підвищення рівня задоволеності клієнтів на 4%.

Вартість впровадження програми становить 120 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

- Абсолютне та відносне відхилення основних показників діяльності.
- Структуру реалізації послуг.
- Середній дохід на одного клієнта.
- Структуру клієнтської бази.
- Темпи зростання обсягів реалізації послуг.
- Частку маркетингових витрат у доході підприємства.
- Рівень задоволеності клієнтів.
- Порівняльну оцінку конкурентоспроможності підприємства.
- Очікуваний економічний ефект від впровадження програми лояльності.
- Орієнтовний строк окупності запропонованого заходу.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №4

1. Управління продажами продукції (послуг) підприємства.
2. Організація збутової діяльності підприємства.
3. Формування цінової політики підприємства.
4. Ціноутворення як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства.
5. Управління якістю продукції (послуг) підприємства.
6. Конкурентоспроможність підприємства та шляхи її підвищення.
7. Управління взаємовідносинами з клієнтами підприємства.
8. Підвищення ефективності збутової діяльності підприємства.

БЛОК 5. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА (універсальне підприємство)

КЕЙС №5

Управління фінансовими ресурсами підприємства

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Енерго-Пром» здійснює виробництво та монтаж електротехнічного обладнання для промислових і комерційних об'єктів. Підприємство виконує комплексні замовлення з проектування, виготовлення та встановлення електрощитового обладнання. Основними замовниками є будівельні компанії, промислові підприємства та установи бюджетної сфери.

Середньооблікова чисельність працівників становить 54 особи.

Вихідні дані

Таблиця 1

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	35240	38960
Собівартість реалізації, тис. грн	27840	30590
Чистий прибуток, тис. грн	3140	3560
Середньорічна вартість активів, тис. грн	24180	26740
Власний капітал, тис. грн	13260	14850

Таблиця 2

Структура активів підприємства

Показник	Попередній рік, тис. грн	Поточний рік, тис. грн
Необоротні активи	12540	13780
Запаси	4620	5180
Дебіторська заборгованість	4180	5030
Грошові кошти	1980	2260
Інші оборотні активи	860	490
Разом активів	24180	26740

Таблиця 3

Структура джерел фінансування

Показник	Попередній рік, тис. грн	Поточний рік, тис. грн
Власний капітал	13260	14850
Довгострокові зобов'язання	4280	4720
Короткострокові кредити	2580	3050
Кредиторська заборгованість	4060	4120
Разом пасивів	24180	26740

Таблиця 4

Дебіторська заборгованість підприємства у поточному році

Категорія дебіторів	Сума, тис. грн
Покупці та замовники	3810
Видані аванси	620
Інша дебіторська заборгованість	600
Разом	5030

Таблиця 5

Розрахунки з покупцями та постачальниками

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Дебіторська заборгованість, тис. грн	4180	5030
Кредиторська заборгованість, тис. грн	4060	4120
Середній термін погашення дебіторської заборгованості, днів	41	47
Середній термін погашення кредиторської заборгованості, днів	38	36

Рух грошових коштів у поточному році

Показник	Сума, тис. грн
Надходження від реалізації продукції	37480
Інші надходження	1180
Оплата постачальникам	26240
Виплата заробітної плати	7860
Податки та обов'язкові платежі	1430
Інші виплати	870

Запропонований захід щодо покращення фінансового стану підприємства

Керівництво підприємства планує впровадження системи контролю дебіторської заборгованості.

Очікувані результати:

- скорочення дебіторської заборгованості на 15%;
- зменшення середнього терміну її погашення до 35 днів;
- збільшення залишку грошових коштів на 12%;
- зниження потреби у короткострокових кредитах на 10%.
- очікуване зростання доходу: 5%

Витрати на впровадження системи становлять 85 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

1. Абсолютне та відносне відхилення основних фінансових показників.
2. Структуру активів підприємства.
3. Структуру джерел фінансування підприємства.
4. Частку дебіторської заборгованості в оборотних активах.
5. Частку кредиторської заборгованості в пасивах підприємства.
6. Коефіцієнт автономії.
7. Коефіцієнт фінансової залежності.
8. Рентабельність активів.
9. Рентабельність власного капіталу.
10. Економічний ефект від впровадження системи контролю дебіторської заборгованості.
11. Орієнтовний строк окупності запропонованого заходу.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №5

1. Управління грошовими коштами підприємства.
2. Аналіз фінансового стану підприємства.
3. Шляхи зміцнення фінансового стану підприємства.
4. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.
5. Управління розрахунками з покупцями та постачальниками.
6. Управління платоспроможністю підприємства.
7. Управління фінансовими ресурсами підприємства.
8. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

БЛОК 6. ПЛАНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

(інноваційне виробничо-торговельне підприємство)

КЕЙС №6

Планування та розвиток підприємства

Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Смарт-Пак» спеціалізується на виробництві пакувальних матеріалів для харчової промисловості та підприємств роздрібної торгівлі. Підприємство виготовляє паперові пакети, картонну упаковку та брендовану продукцію на замовлення клієнтів. Керівництво підприємства розробило програму розвитку, яка передбачає цифровізацію окремих бізнес-процесів, оновлення обладнання та розширення ринку збуту.

Середньооблікова чисельність працівників становить 72 особи.

Вихідні дані

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Поточний рік
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	42850	46720
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	33840	36590
Чистий прибуток, тис. грн	3820	4210
Кількість виконаних замовлень	1860	2040
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	69	72

Таблиця 2

Виконання плану діяльності підприємства у поточному році

Показник	План	Факт
Дохід від реалізації, тис. грн	48000	46720
Чистий прибуток, тис. грн	4500	4210
Кількість замовлень	2100	2040
Обсяг виробництва, тис. од. продукції	1260	1195

Таблиця 3

Використання цифрових технологій на підприємстві

Бізнес-процес	Рівень автоматизації, %
Приймання замовлень	85
Управління запасами	60
Планування виробництва	45
Облік та звітність	90
Управління взаємовідносинами з клієнтами	55

Таблиця 4

Інвестиції у розвиток підприємства

Напрямок інвестування	Сума, тис. грн
Оновлення обладнання	1240
Програмне забезпечення	360
Навчання персоналу	180
Маркетингові заходи	290
Разом	2070

Таблиця 5

Основні бізнес-процеси підприємства

Бізнес-процес	Середня тривалість виконання
Обробка замовлення	2 дні
Погодження макета продукції	3 дні
Виробництво замовлення	7 днів
Відвантаження продукції	1 день
Оформлення звітності	2 дні

Таблиця 6

Оцінка проблем розвитку підприємства

За результатами внутрішнього аудиту встановлено:

Виявлена проблема	Кількість випадків протягом року
Затримки виробництва	24
Помилки при плануванні запасів	18
Простій обладнання	12
Втрата потенційних клієнтів через тривалу обробку замовлень	15

Запропонований проєкт розвитку підприємства

Керівництво підприємства планує впровадження CRM-системи та модуля планування виробництва.

Очікувані результати:

- скорочення часу обробки замовлень на 30%;
- зменшення кількості помилок при плануванні запасів на 40%;
- збільшення кількості замовлень на 6%;
- підвищення чистого прибутку на 8%.

Вартість проєкту становить 420 тис. грн.

Рекомендовані розрахунки

Студент повинен визначити:

1. Абсолютне та відносне відхилення основних показників діяльності підприємства.
2. Рівень виконання плану за основними показниками.

3. Структуру інвестицій у розвиток підприємства.
4. Середній рівень автоматизації бізнес-процесів.
5. Найбільш проблемні напрями діяльності підприємства.
6. Продуктивність праці.
7. Ефективність інвестицій у розвиток підприємства.
8. Очікуване зростання доходу та прибутку від реалізації проєкту.
9. Економічний ефект від впровадження CRM-системи.
10. Орієнтовний строк окупності проєкту.

Теми курсових робіт, що виконуються за кейсом №6

1. Планування діяльності підприємства в сучасних умовах.
2. Управління розвитком підприємства.
3. Управління бізнес-процесами підприємства.
4. Використання сучасних інформаційних технологій в управлінні підприємством.
5. Цифровізація управлінської діяльності підприємства.
6. Управління інноваційною діяльністю підприємства.
7. Розробка заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.
8. Управління змінами на підприємстві.
9. Удосконалення системи управління підприємством.
10. Управління конкурентними перевагами підприємства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Довбня С. Б., Найдовська А. О. Економічне управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання : навчальний посібник. Дніпро : УДУНТ, 2023. 86 с. [URI https://crust.ust.edu.ua/handle/123456789/17048](https://crust.ust.edu.ua/handle/123456789/17048).
2. Економічне управління підприємством : підручник. / За заг. ред. д.е.н., професора Шуст О. А. 2026 р. 446 с.
3. Економічне управління підприємством: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти другого рівня, які навчаються за спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» / О. В. Посилкіна, В.Г. Котлярова, О.В. Гладкова. Харків: НФаУ. 2019. 301 с.

Додаткова:

1. Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. (ред.). Економіка підприємства: підручник. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 620 с
2. Лисак О. І., Андреева Л. О., Болтянська Л. О. Економіка підприємства: навч. посібник. – Мелітополь: Люкс, 2020. – 272 с

3. Економіка підприємства : підручник : у 3 т. / Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т ; за ред. А. В. Непрана, І. Ю. Шевченко. – Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024. – Т. 1. – 537 с. URI <https://dspace.khadi.kharkov.ua/handle/123456789/20336>

Інформаційні ресурси:

1. Статистична звітність емітентів України. URL: <http://www.smida.gov.ua/db/emitent>
2. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ДОДАТКИ

Додаток А

ОРІЄНТОВАНІ ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Управління витратами підприємства та напрями їх зниження.
2. Формування доходів підприємства та резерви їх збільшення.
3. Управління прибутком підприємства.
4. Управління собівартістю продукції підприємства.
5. Аналіз результатів діяльності підприємства та шляхи їх покращення.
6. Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства.
7. Аналіз використання ресурсів підприємства.
8. Економічне обґрунтування управлінських рішень на підприємстві.
9. Управління персоналом підприємства.
10. Аналіз використання трудових ресурсів підприємства.
11. Мотивація працівників як чинник підвищення ефективності діяльності підприємства.
12. Удосконалення системи оплати праці на підприємстві.
13. Підвищення продуктивності праці на підприємстві.
14. Управління робочим часом персоналу підприємства.
15. Управління кадровим потенціалом підприємства.
16. Оцінка ефективності використання персоналу підприємства.
17. Управління запасами підприємства та шляхи їх оптимізації.
18. Управління матеріальними ресурсами підприємства.
19. Організація закупівельної діяльності підприємства.
20. Удосконалення системи постачання підприємства.
21. Управління товарними запасами підприємства.
22. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
23. Управління логістичними процесами підприємства.
24. Зниження витрат у системі постачання підприємства.
25. Управління продажами продукції (послуг) підприємства.
26. Організація збутової діяльності підприємства.
27. Формування цінової політики підприємства.
28. Ціноутворення як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства.
29. Управління якістю продукції (послуг) підприємства.
30. Конкурентоспроможність підприємства та шляхи її підвищення.
31. Управління взаємовідносинами з клієнтами підприємства.
32. Підвищення ефективності збутової діяльності підприємства.
33. Управління грошовими коштами підприємства.
34. Аналіз фінансового стану підприємства.
35. Шляхи зміцнення фінансового стану підприємства.
36. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.
37. Управління розрахунками з покупцями та постачальниками.

38. Управління платоспроможністю підприємства.
39. Управління фінансовими ресурсами підприємства.
40. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.
41. Планування діяльності підприємства в сучасних умовах.
42. Управління розвитком підприємства.
43. Управління бізнес-процесами підприємства.
44. Використання сучасних інформаційних технологій в управлінні підприємством.
45. Цифровізація управлінської діяльності підприємства.
46. Управління інноваційною діяльністю підприємства.
47. Розробка заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.
48. Управління змінами на підприємстві.
49. Удосконалення системи управління підприємством.
50. Управління конкурентними перевагами підприємства.

ЗРАЗОК ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тема: «_____»

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ

- 1.1. Економічна сутність та значення досліджуваного об'єкта управління
- 1.2. Показники та методи оцінювання досліджуваного об'єкта
- 1.3. Сучасні підходи та напрями вдосконалення управління досліджуваним об'єктом

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

- 2.1. Аналіз основних показників діяльності підприємства
- 2.2. Аналіз стану обраного напрямку управління
- 2.3. Оцінка ефективності управління обраним напрямом
- 2.4. Виявлення проблем та резервів покращення

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ПОРЯДОК ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИХІДНИХ ДАНИХ

Формула визначення коефіцієнту:

$$K = 1 + (N-1) \times 0.02$$

Де N – порядковий номер теми в списку у кейсі

Наприклад:

Для кейсу 5 і теми «7. Управління фінансовими ресурсами підприємства.»

$$K = 1 + (7-1) \times 0.02 = 1.12$$

Нижче наведено перелік показників кожного кейсу, до яких застосовується коефіцієнт індивідуалізації.

Кейс 1 (виробниче підприємство ТОВ «Дунай-Меблі») [1–4] Застосувати коефіцієнт до:

- Таблиця 1: Усі показники (Чистий дохід, Собівартість, Адміністративні витрати, Витрати на збут, Чистий прибуток, Середньорічна вартість активів) – *у тис. грн.*
- Таблиця 2: Усі статті виробничих витрат та їх сума («Разом») – *у тис. грн.*
- Таблиця 3: Кількість виготовленої продукції (Офісні столи, шафи, тумби, комплекти) – *у шт. (округляти до цілого).*
- Таблиця 4: Кількість реалізованої продукції – *у шт. (округляти до цілого).*
- Таблиця 5: Фонд оплати праці – *у тис. грн.*
- Таблиця 6: Середньорічна вартість основних засобів – *у тис. грн.*
- Опис заходу: Вартість модернізації обладнання (420 тис. грн).
- Не застосовувати коефіцієнт до:
- Текст та Таблиця 5: Середньооблікова чисельність працівників (46 і 48 осіб).
- Таблиця 4: Середня ціна реалізації (2899 та 2993 грн) – *ціна залишається базовою, оскільки дохід і кількість продукції вже зміняться пропорційно.*
- Опис заходу: Очікувані результати у відсотках (зменшення на 12%, скорочення на 8%, збільшення на 5%).

Кейс 2 (торговельне підприємство ТОВ «Дунай-Трейд») [6–10] Застосувати коефіцієнт до:

- Таблиця 1: Чистий дохід, Валовий прибуток, Чистий прибуток, Фонд оплати праці – *у тис. грн.*
- Таблиця 4: Використання робочого часу (Плановий фонд, Фактично відпрацьовано, Втрати) – *у люд.-год. (округляти до цілого).*

- Таблиця 5: Фонд оплати праці за всіма категоріями працівників та рядок «Разом» – у тис. грн.
- Опис заходу: Вартість програми навчання (95 тис. грн).
- Не застосовувати коефіцієнт до:
- Текст та Таблиця 1: Середньооблікова чисельність працівників (58 і 62 особи).
- Таблиця 2: Структура персоналу (усі кількості осіб).
- Таблиця 3: Рух персоналу (чисельність, прийнято, звільнено в особах).
- Таблиця 6: Результати оцінювання персоналу (21, 31, 10 та 18 осіб).
- Опис заходу: Очікувані результати у відсотках (збільшення на 4%, 6%, скорочення на 20%).

Кейс 3 (оптово-складське підприємство ТОВ «Логістик-Сервіс»)
Застосувати коефіцієнт до:

- Таблиця 1: Усі фінансові показники (Дохід, Собівартість, Валовий та Чистий прибуток, Середньорічна вартість запасів) – у тис. грн.
- Таблиця 2: Залишки запасів за всіма групами та рядок «Разом» – у тис. грн.
- Таблиця 3: Обсяги закупівель за всіма групами та рядок «Разом» – у тис. грн.
- Таблиця 5: Рух запасів (на початок/кінець, надійшло, реалізовано) – у тис. грн.
- Таблиця 6: Усі статті витрат (транспортні, зберігання, втрати, вантажні) – у тис. грн.
- Опис заходу: Вартість впровадження системи (160 тис. грн).
- Не застосовувати коефіцієнт до:
- Текст: Середньооблікова чисельність працівників (38 осіб).
- Таблиця 4: Усі показники постачальників: Кількість постачальників (18), Частка (62%), Середній термін постачання (7 днів), Випадки порушення строків (11).
- Опис заходу: Очікувані результати у відсотках (скорочення на 10%, 25%, 8%).

Кейс 4 (сфера послуг ТОВ «Дунай-Тур Сервіс») [18–22]
Застосувати коефіцієнт до:

- Таблиця 1: Дохід, Собівартість, Валовий прибуток, Витрати на збут, Чистий прибуток – у тис. грн; Кількість клієнтів – в особах (округляти до цілого).
- Таблиця 2: Обсяги реалізації за видами послуг та рядок «Разом» – у тис. грн.
- Таблиця 3: Кількість клієнтів за категоріями та рядок «Разом» – в особах (округляти до цілого).
- Таблиця 4: Усі статті витрат на маркетинг та рядок «Разом» – у тис. грн.

- Таблиця 6: Показники Доходу (тис. грн) та Кількості клієнтів (осіб) для всіх трьох підприємств (щоб зберегти пропорцію з конкурентами).
- Опис заходу: Вартість впровадження програми (120 тис. грн).
- Не застосовувати коефіцієнт до:
- Текст: Середньооблікова чисельність працівників (24 особи).
- Таблиця 5: Оцінка якості (опитування 300 клієнтів – 186, 78, 24, 12). *Це стала вибірка дослідження.*
- Таблиця 6: Рівень задоволеності клієнтів (%) та Частка постійних клієнтів (%) конкурентів.
- Опис заходу: Очікувані результати у відсотках (7%, 6%, 25%, 4%).

Кейс 5 (універсальне підприємство ТОВ «Енерго-Пром») [24–28]
Застосувати коефіцієнт до:

- Таблиця 1: Усі фінансові показники діяльності (Дохід, Собівартість, Прибуток, Активи, Власний капітал) – у тис. грн.
 - Таблиця 2: Усі статті структури активів та рядок «Разом» – у тис. грн.
 - Таблиця 3: Усі джерела фінансування та рядок «Разом» – у тис. грн.
 - Таблиця 4: Дебіторська заборгованість за категоріями – у тис. грн.
 - Таблиця 5: Дебіторська та кредиторська заборгованість – у тис. грн.
 - Таблиця 6: Рух грошових коштів за всіма статтями – у тис. грн.
 - Опис заходу: Витрати на впровадження системи (85 тис. грн).
 - Не застосовувати коефіцієнт до:
 - Текст: Середньооблікова чисельність працівників (54 особи).
 - Таблиця 5: Середній термін погашення дебіторської (41 і 47 днів) та кредиторської (38 і 36 днів) заборгованості.
 - Опис заходу: Очікувані результати у відсотках та днях (15%, до 35 днів, 12%, 10%, 5%).
- Кейс 6 (інноваційне підприємство ТОВ «Смарт-Пак») [30–34] Застосувати коефіцієнт до:
- Таблиця 1: Усі фінансові показники (Дохід, Собівартість, Прибуток) – у тис. грн; Кількість виконаних замовлень – в од. (округляти).
 - Таблиця 2: Усі планові та фактичні показники: Дохід (тис. грн), Прибуток (тис. грн), Кількість замовлень (од.) та Обсяг виробництва (тис. од.).

- Таблиця 4: Інвестиції у розвиток за напрямками та рядок «Разом» – у тис. грн.
- Опис заходу: Вартість проєкту (420 тис. грн).
- Не застосовувати коефіцієнт до:
- Текст та Таблиця 1: Середньооблікова чисельність працівників (69 і 72 особи).
- Таблиця 3: Рівень автоматизації (у відсотках).
- Таблиця 5: Середня тривалість виконання бізнес-процесів (у днях).
- Таблиця 6: Кількість випадків виявлених проблем (24, 18, 12, 15 випадків).
- Опис заходу: Очікувані результати у відсотках (-30%, -40%, +6%, +8%).